

Oma- ja valvontaohjelma

Versio 3

Käsitelty:

Hyväksytty: Aluehallitus 28.1.2025

Julkinen asiakirja

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
1 Johdanto	4
2 Keskeisiä käsitteitä	5
3 Hyvinvointialueen omavalvontaprosessi	8
4 Omavalvonnan suunnittelun perusta	9
4.1 Lainsäädännöllinen perusta	9
4.2 Omavalvonta osana hyvinvointialueen johtamisjärjestelmää	10
4.3 Omavalvonta osana hyvinvointialuestrategiaa	11
4.4 Omavalvonta osana riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa	17
5 Omavalvonnan toteuttaminen	19
5.1 Hyvinvointialueen valvontakohteet	19
5.2 Valvonnan toteuttamisen periaatteet	19
5.3 Valvontaa suorittavat tahot ja työnjako	21
5.4 Valvontahenkilöstön osaaminen ja osaamisen jatkuva kehittäminen	22
5.5 Viranomaisten välinen yhteistyö	22
6 Omavalvonnan toteuttaminen - tehtyjen sopimusten noudattaminen	23
7 Omavalvonnan toteuttaminen - palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu, yhdenvertaisuus sekä asiakkaiden ja potilaiden osallisuus	26
7.1 Palvelujen saatavuus	26
7.2 Palvelujen jatkuvuus	27
7.3 Palvelujen turvallisuus ja laatu	28
7.4 Palvelujen yhdenvertaisuus	33
7.5 Asiakkaiden ja potilaiden osallisuus	34
8 Omavalvonnan seuranta, seurantatieto johtamisen tukena ja ulkoinen raportointi	35
8.1 Omavalvonnan seuranta	35
8.2 Laadun ja omavalvonnan raportointi	35
8.3 Omavalvonnan seurantatieto johtamisen tukena	36

8.4	Ulkoinen raportointi	36
9	Toiminnan kehittäminen	37
9.1	Havaittujen epäkohtien korjaaminen	37
9.2	Kehittämistavoitteet	38
9.3	Omaevalvontaohjelman arviointi ja päivittäminen	38
	Lähteet	39

Tekijät

Katja Gerlander, ICT-pääarkkitehti
 Heli Heikkinen, potilasturvallisuuspäällikkö
 Päivi Heikkinen, ylihoitaja 24/7 akuuttikeskus
 Sonja Ilves, erityisasiantuntija palvelusetelikeskus
 Saara Huttu, tiedonhallintasuunnittelija
 Mika Keränen, järjestelmäsuunnittelija
 Tuomas Kumpula, valvontapäällikkö
 Kaisa Laurikainen, asiakas- ja potilasturvallisuusasiantuntija
 Maarita Mannelin, kumppanuuspäällikkö
 Pirjo Manninen, henkilöstöjohtaja
 Pekka Nevalainen, turvallisuuspäällikkö
 Miro Parviainen, hankintajohtaja
 Kirsi Pesonen, lääkitysturvallisuusasiantuntija
 Ilkka Pirskanen, strategiajohtaja
 Ville-Petteri Pulkkinen, pelastuspäällikkö
 Johanna Roivas, tietosuoja-asiantuntija
 Pia Sorsa, tarkastuspäällikkö
 Leena Suhonen, vt. hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen päällikkö
 Mari Tikka, laiteturvallisuusasiantuntija
 Marja Tuomainen, ympäristöterveydenhuollon johtaja
 Kari Törrönen, ensihoitopäällikkö

Tiivistelmä

Omavalvonta voidaan nähdä sisäisen valvonnan osa-alueena, jonka tavoitteena on palveluiden laadun ja palvelutasovaatimusten täyttymisen turvaaminen. Sisäisen valvonnan prosesseilla ja omavalvontaprosessin avulla hyvinvointialue kykenee vastaamaan nopeammin palveluiden muutos- ja kehittämistarpeisiin sekä puuttumaan välittömästi havaittuihin laadun poikkeamiin ja epäkohtiin. Omavalvonta kohdistuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen ja tuottamiseen. Omavalvonnalla varmistetaan asiakkaiden ja potilaiden perusoikeudet, asiakas- ja potilasturvallisuus, laadultaan hyvät sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut sekä eri toimijoiden toimintaedellytysten ja velvollisuuksien yhdenmukaisuus.

Hyvinvointialueen omavalvonnan lainsäädännöllisen perustan muodostaa hyvinvointialueuudistuksen yhteydessä säädetyt lait: laki hyvinvointialueesta (611/2021), laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021, järjestämislaki) sekä laki pelastustoimen järjestämisestä (613/2021, pelastustoimen järjestämislaki). Edellä mainittujen lakien lisäksi keskeisenä omavalvontaa säätelevänä lakina on laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta (741/2023, valvontalaki).

Nämä lait kuvaavat edellytykset hyvinvointialueen omavalvonnan kokonaisuudelle, jonka toteuttamisen tarkempia sisällöllisiä vaatimuksia määritetään substanssi- ja erityislainsäädännössä. Omavalvontaohjelman laatiminen on hyvinvointialueelle kuuluva valvontalain 26 §:n ja pelastustoimen järjestämislain 16 §:n mukainen tehtävä. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma sisältää sekä sosiaali- ja terveydenhuollon, että pelastustoimen omavalvonnan kuvauksen.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus vastaa hyvinvointialueen omavalvonnan kokonaisuudesta ja hyväksyy sitä määrittelevän omavalvontaohjelman. Hyvinvointialuejohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä varmistuen toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden. Toimialuejohtajat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan, mukaan lukien omavalvonnan, varautumisen, hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden sekä sopimushallinnan toteutumisen toimeenpanosta. Toimialueet, palvelualueet ja toimintayksiköt vastaavat osaltaan palvelujen ja palvelutason omavalvonnasta, kuten omavalvonnan johtamisesta, resurssoinnista ja valvonnan toteuttamisesta omavalvontaohjelman ja omavalvontasuunnitelmien mukaisesti. Omavalvonta koskettaa myös yksittäistä työntekijää, sillä jokaisella Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen työntekijällä on lakisääteinen ja eettinen velvollisuus toimia turvallisesti ja ilmoittaa toiminnan epäkohdista. Hyvinvointialueen asukkaat ovat myös tärkeässä roolissa omavalvonnan toteuttamisessa asiakaskokemuksen kautta. Hyvinvointialueella omavalvontatoiminta organisoidaan yhteistyönä valvontapalvelut-yksikön ja toimialueiden kesken.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue kerää ja analysoi järjestämisvastuulleen kuuluvaa toimintaa koskevaa tietoa systemaattisesti ja kattavasti. Seurantatiedot raportoidaan hyvinvointialueella sovituin käytännöin. Palveluja ja laatua kehitetään jatkuvasti ottaen aidosti ja monipuolisesti huomioon saatu palaute. Omavalvontaan liittyvistä havainnoista ja toimenpiteistä uutisoidaan asukkaille, henkilöstölle, sidosryhmille ja medialle suunnitelman mukaan.

Hyvinvointialueen omavalvontaohjelma päivitetään yhteistoiminnallisesti vuosittain ja päivityksen yhteydessä asetetaan omavalvontaa koskevat kehittämistavoitteet. Omavalvontaohjelman päivittämisen koordinoinnista vastaa valvontapalvelut-yksikkö.

1 Johdanto

Omavalvonta, joka voidaan nähdä myös sisäisen valvonnan osa-alueena, tähtää palveluiden laadun ja palvelutasovaatimusten täyttymiseen. Hyvinvointialueen hallintosäännössä määritellään sisäinen valvonta, johon kuuluvat muun muassa sisäinen tarkastus, riskienhallinta, vaatimuksenmukaisuus (ml. sopimusten valvonta ja varautumisen vaatimukset), hyvä hallintotapa sekä omavalvonta. Sisäisen valvonnan prosesseilla ja omavalvontaprosessin avulla hyvinvointialue kykenee vastaamaan nopeammin palveluiden muutos- ja kehittämistarpeisiin sekä puuttumaan välittömästi havaittuihin laadun poikkeamiin ja epäkohtiin.

Omavalvonta kohdistuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämiseen ja tuottamiseen. Omavalvonnalla varmistetaan asiakkaiden ja potilaiden perusoikeudet, asiakas- ja potilasturvallisuus, laadultaan hyvät sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut sekä eri toimijoiden toimintaedellytysten ja velvollisuuksien yhdenmukaisuus.

Omavalvonta on valvonnan tärkein muoto. Se tarkoittaa toiminnan jatkuvaa arviointia ja kehittämistä palveluja käyttävä asiakkaan näkökulmasta. Omavalvonta on asiakas- ja potilasturvallisuustyötä, laatutyötä ja hyvää asiakaspalvelua. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on edistää ja varmistaa omavalvontaa sekä puuttua asioihin silloin, kun omavalvonta ei riitä.

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on valvontalain 26 §:n mukaan laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma. Valvontalaki myös velvoittaa seuraamaan omavalvontaohjelman toteutumista ja julkaisemaan säännöllisesti ohjelman seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet julkisessa tietoverkossa tai muilla julkisuutta edistävillä tavoilla. Edelleen valvontalaki velvoittaa palvelun järjestäjää kehittämään palveluita niin omavalvontaohjelman seurantaan liittyvien havaintojen perusteella, kuin asiakastyöhön osallistuvan henkilöstön riittävyyden seurannan sekä palveluita saavien asiakkaiden, potilaiden ja heidän läheistensä palautteen perusteella.

Hyvinvointialueen on pelastustoimen järjestämislain 16 §:n mukaan laadittava omavalvontaohjelma myös järjestämisvastuulleen kuuluvista pelastustoimen tehtävistä ja palveluista. Tämä omavalvontaohjelma on yhteinen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osalta.

Hyvinvointialueen on hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:n mukaan järjestämisvastuunsa nojalla ohjattava ja valvottava yksityisiä palveluntuottajia ja näiden alihankkijoita jatkuvasti palveluja tuottaessa. (ks. myös, pelastuslaki 379/2011 27 § ja pelastustoimen järjestämislaki 16 §.) Palveluntuottajalla on vastuu toiminnan asianmukaisuudesta ja tuottamiensa palvelujen laadusta sekä asiakas- ja potilasturvallisuudesta. Omavalvontaa

on toteutettava palveluntuottajan päivittäisessä toiminnassa, ja siihen sisältyy myös henkilöstön riittävyyden jatkuva seuranta.

Tämä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen omavalvontaohjelma on laadittu hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alusta ja ohjelmaa päivitetään vuosittain tarpeen mukaan. Omavalvontaohjelma sisältää hyvinvointialueelle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden sekä pelastustoimen omavalvonnan periaatteet. Omavalvontaohjelmassa kuvataan miten hyvinvointialue:

- varmistaa tehtävien lainmukaisen hoitamisen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa
- varmistaa tehtyjen sopimusten noudattamisen
- varmistaa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelujen saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden, laadun ja asiakkaiden yhdenvertaisuuden
- varmistaa edellä kuvattujen asioiden toteutumisen seurannan
- varmistaa havaittujen puutteellisuuden korjaamisen

Omavalvontaohjelma kattaa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen kuntien sosiaali- ja terveystalvelujen sekä pelastustoimen omavalvonnan, joita tuotetaan Joensuun, Ilomantsin, Juuan, Kontiolahden, Liperin, Polvijärven, Rääkkylän, Tohmajärven, Kiteen, Lieksan, Nurmeksien, Outokummun ja Heinäveden kuntien alueilla.

Omavalvontaohjelma tukee osaltaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialuestrategian vision ”Yhdessä tehden vaikuttavimmat palvelut” saavuttamista. Omavalvontaohjelmaa ohjaa lainsäädännön lisäksi hyvinvointialueemme arvot asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, turvallisuus, yhdenvertaisuus ja avarakatseisuus.

Tällä omavalvontaohjelmalla varmistetaan, että Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen asukkaat saavat perusoikeuksien heille turvaamat, tarpeidensa mukaiset palvelut oikeaan aikaan, yhdenvertaisesti ja saavutettavasti, laadukkaasti ja turvallisesti. Tavoitteeseen päästään varmistamalla laadukas johtaminen, riittävät henkilöstöresurssit, henkilöstön osaaminen sekä sujuvat työprosessit. Onnistuminen varmistetaan omavalvonnan avulla, eli seuraamalla palvelujen laatua ja turvallisuutta, sekä toiminnan jatkuvalla kehittämisellä.

Omavalvontaohjelma- asiakirja rakentuu hyvinvointialueen [omavalvontaproessin](#) (linkki) ympärille, jonka avulla kuvataan hyvinvointialueen omavalvonnan suunnittelua, toteutusta, seurantaa ja toiminnan kehittämistä. Tässä omavalvontaohjelma- asiakirjassa viitataan hyvinvointialueen muihin asiakirjoihin [sinisin alleviivatuin linkein](#). Linkin yhteydessä on maininta, mikäli viitattu asiakirja on saatavissa vain hyvinvointialueen sisäisessä verkossa. Osa mainituista asiakirjoista on tätä asiakirjaa laadittaessa valmistelussa, joten linkki lisätään asiakirjaan myöhemmin. Lisäksi jokaisen asiakirjan yhteyteen, punaiseen laatikkoon on tiivistetty kyseisen asiakirjan vastuutahot, seuranta- aikaväli, toteutumisen seuranta ja raportointivelvoitteet.

2 Keskeisiä käsitteitä

Valvontaan liittyy paljon eri käsitteistöä. Taulukossa 1 avataan tämän omavalvontaohjelman kannalta keskeisimmät käsitteet.

TAULUKKO 1. Keskeiset käsitteet

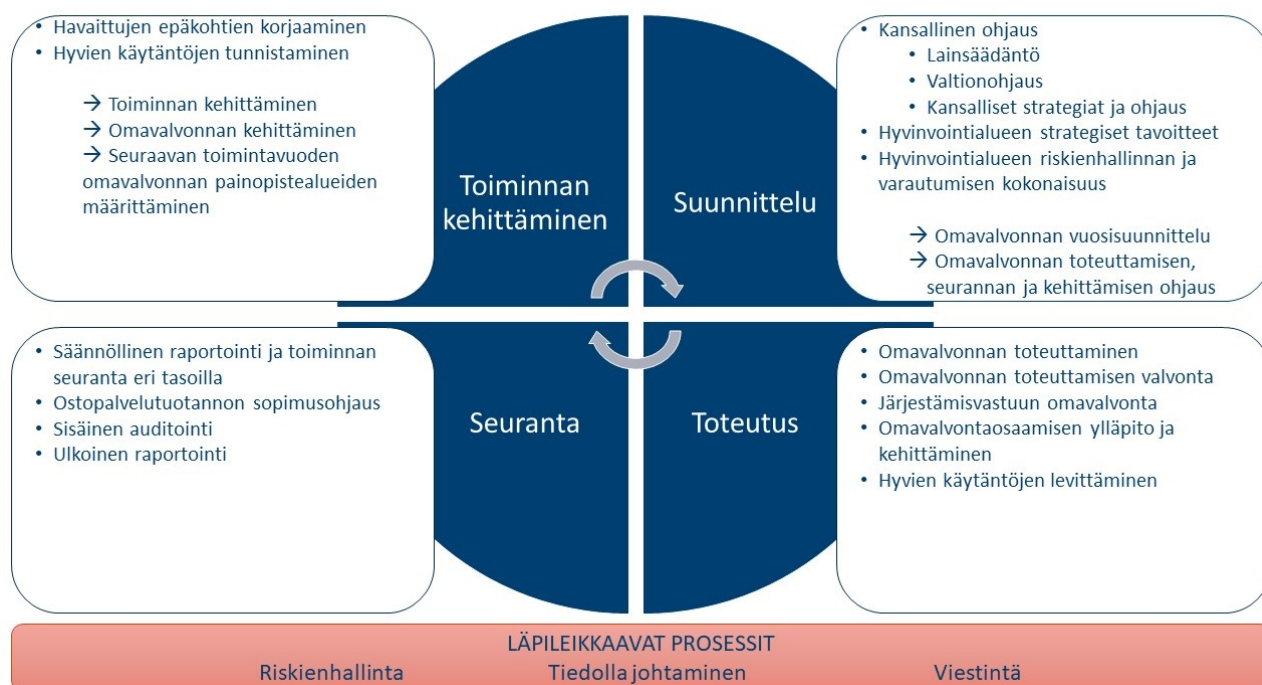
KÄSITE	MÄÄRITELMÄ
Valvoja	Valvontaviranomainen (esim. sosiaali- ja terveysministeriö STM, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, aluehallintovirasto AVI, säteilyturvallisuuskeskus STUK, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimea, tietosuojavaltuutetun toimisto, oikeusasiamies, oikeuskansleri). Hyvinvointialue Hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluva valvonta eli hyvinvointialue ohjaa ja valvoo sekä omia, että ostopalvelutuottajiaan ja näiden alihankkijoita sekä muita alueella toimivia sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimien palveluntuottajia. Tällöin valvotaan lakisääteisten veloitteiden toteutumista ja palveluiden tuottajia sitovien sopimusten noudattamista. Valvonta painottuu palveluntuottajan omavalvonnan toteutumisen varmistamiseen, tukemiseen ja ohjaamiseen.
Valvonta	Ulkoinen valvonta Kohteena on erityisesti hallintoon, talouteen ja tilinpäätökseen liittyvä valvonta. Sisäinen valvonta - Perustuu riskienarviointiin, jolla pyritään tunnistamaan, analysoimaan ja hallitsemaan toimintaan sekä toimintaympäristöön liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia jokapäiväisessä toiminnassa kaikilla organisaatiotasoilla. Riskienarvioinnin avulla arvioidaan riskien mahdollisia vaikutuksia organisaation tavoitteisiin sekä tehdään analyysiin perustuvia riskienhallintatoimenpiteitä. - Sisäiseen valvontaan sisältyy organisaation sisäiset toimenpiteet, joilla hallitaan arvioituja riskejä, varmistetaan toiminnan laillisuus sekä edistetään tavoitteiden saavuttamista. - Omavalvonta voidaan nähdä osana sisäistä valvontaa. Viranomaisvalvonta Sosiaali- ja terveydenhuollon valvonta on luonteeltaan laillisuusvalvontaa. Viranomaisvalvonnassa valvotaan ennen kaikkea säännösten ja määräysten noudattamista ja yksilöiden oikeuksien toteutumista. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on edistää ja varmistaa omavalvontaa sekä puuttua asioihin, kun omavalvonta ei riitä. Valvontaviranomaisen toteuttama valvonnan tarkoituksena on varmistaa hyvinvointialueiden omavalvonnan toteutuminen.
Valvonnan eri muotoja	Ennakollinen valvonta Pyritään ohjauksen menetelmin ennaltaehkäisemään ongelmia ja riskien toteutumista. - Ennakollinen valvonta alkaa palvelutuottajan hakiessa toiminnalleen rekisteröitymistä.

KÄSITE	MÄÄRITELMÄ
	- Valvonta jatkuu toiminnan aikana toiminnan aikaisina suunnitelmallisina ohjaus, neuvonta- ja valvontakäynteinä sekä koulutuksina ja valvontakäynneistä erillisenä ohjauksena ja neuvontana. - Valvontakäynneillä on aina mukana palveluntuottajan nimeämä yksikön vastuuhenkilö. - Valvontakäynneistä tehdään valvontakertomus, joka toimitetaan niin palveluntuottajalle kuin Itä-Suomen aluehallintovirastoon tai Valviraan. - Kertomuksissa ohjataan epäkohtien korjaamiseen, mikäli näitä on käyntien aikana ilmennyt. - Jos käynneillä havaitaan asiakas- tai potilasturvallisuuden vakava vaarantuminen, informoidaan havainnoista välittömästi kyseisen alueen palvelujohtajaa sekä Itä-Suomen aluehallintoviraston valvontaviranomaista ja toimitaan kulloisen tarpeen mukaisesti. - Valvonnan pyrkimys on toiminnan lainmukaisuuden, turvallisuuden ja laadukkuuden lisäksi aina edistää ja tukea palveluntuottajien omavalvontaa sekä niihin liittyviä mekanismeja. Toiminnanaikainen valvonta Valvontaa toteutetaan toiminnanaikaisena suunnitelmallisesti ja mahdollisten epäkohtien esiinnyttyä eli reaktiivisesti. - Valvontaa voidaan kohdistaa palvelutuottajiin perustellun syyn kuten kirjallisen tai suullisen epäkohtailmoituksen vuoksi. - Valvontaa voidaan kohdistaa suunnitelmallisesti ja riskiperusteisesti valvontasuunnitelman mukaisesti eri yksiköihin. - Jälkivalvontaa voidaan tehdä joko ilmoittamalla, ennalta ilmoittamatta, selvityspyynnöillä tai asiakirjavalvontana. - Asiakirjavalvontaa voi kohdistua mm. yksikön toimintasuunnitelmiin, omavalvontasuunnitelmiin, lääkehoitosuunnitelmiin, henkilöstöluetteloon, työvuorolistoihin sekä lääkehoitoon osallistuvien työntekijöiden lääkelupiin.
Riskienhallinta	Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joilla pyritään ennalta varautumaan riskeihin ja turvaamaan palvelujen tuottaminen laadukkaasti, häiriöttömästi ja keskeytyksettä. Se on osa sekä sisäistä valvontaa että päivittäisjohtamista. Asiakas- ja potilasturvallisuudessa riskienhallinnalla tarkoitetaan toimintaan sisältyvien, turvallisuuteen vaikuttavien riskien tunnistamista, niihin liittyvän riskin suuruuden ja merkittävyyden arviointia, riskienhallinnan toimenpiteiden valintaa sekä riskienhallinnan tilan seurantaa, arviointia ja raportointia.
Omavalvonta	Omavalvonta on toiminnan keskeisten prosessien ja hoito- ja palveluketjujen tunnistamista, määrittelyä, kuvaamista ja jatkuvaa kehittämistä sekä toteutumisen seurantaa. Omavalvonnalla varmistetaan lakisääteisten ja laadukkaiden palveluiden toteutuminen osana järjestämis- ja tuottamistehtävää. Omavalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että asiakkaille turvataan laadukkaat, oikea- aikaiset ja toimivat sosiaali- ja terveys- sekä pelastustoimen palvelut.
Omavalvonta-ohjelma	Valvontalain 26 §:ssä hyvinvointialueelle ja niille yksityisille palveluntuottajille, joilla on enemmän kuin yksi palveluyksikkö sekä pelastustoimen järjestämislain 16 §:ssä määritetty velvoite. Omavalvontaohjelmassa kuvataan, miten omavalvonta on järjestetty. Ohjelma sisältää kuvauksen valvonnan kokonaisuudesta, jolla varmistetaan omavalvonnan toteutuminen omassa palvelutuotannossa sekä ostopalveluissa.

KÄSITE	MÄÄRITELMÄ
Omaavolventa-suunnitelma	Palvelutuotannon arjen työväline, jonka tarkoituksena on varmistaa toiminnan tasolla laadukkaat ja turvalliset palvelut. Toimintayksikkökohtainen omaavolventasuunnitelma on lakisääteinen (Valvontalaki 27§) ja julkinen asiakirja, joka kuvaa keskeiset toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla yksikkö varmistaa ja valvoo oman toiminnan sekä palvelujen laatua.

3 Hyvinvointialueen omaavolventaprosessi

Kuviossa 1. kuvataan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen omaavolventan prosessi. Omaavolventaprosessin jokaiseen vaiheeseen kohdistuu kansallista ohjausta kuten lainsäädäntöä, valtioneohjausta, kansallisia strategioita ja suosituksia. Riskienhallinta, tiedolla johtaminen sekä viestintä ovat myös toimintoja, jotka kytkeytyvät kiinteästi koko omaavolventaprosessiin. Omaavolventaprosessin eri vaiheissa ja eri tasoilla tehtyt havainnot ja toimenpiteet mahdollistavat toiminnan ja omaavolventan jatkuvaan kehittämisen.

KUVIO 1. POHJOIS-KARJALAN HYVINVOINTIALUEEN OMAVALVONTAPROSESSI

Seuraavissa asiakirjan luvuissa kuvataan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen omaavolventaa suunnittelun, toteutuksen, seurannan ja toiminnan kehittämisen kautta.

4 Omavalvonnan suunnittelun perusta

4.1 LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA

Hyvinvointialueen omavalvonnan lainsäädännöllinen perusta muodostuu hyvinvointialuelaista, valvontalaista sekä laista pelastustoimen järjestämisestä. Lainsäädäntö, jossa omavalvonnan uudet velvoitteet on säädetty, on astunut pääosin voimaan hyvinvointialueiden toiminnan käynnistyessä 1.1.2023. Edellä mainituista laeista hyvinvointialueen omavalvonnan velvoitteista on säädetty 1.1.2024 alkaen erityisesti valvontalaissa ja sen 4 luvussa. Ennen hyvinvointialueuudistusta on omavalvonnasta säädetty toimintayksikkökohtaisten velvoitteiden osalta mm. sosiaalihuoltolaissa (1301/2014).

Lait kuvaavat edellytykset hyvinvointialueen omavalvonnan kokonaisuudelle, jonka toteuttamisen tarkempia sisällöllisiä vaatimuksia määritetään substanssi- ja erityislainsäädännössä. Omavalvonnalla varmistetaan myös, että hyvinvointialueen harjoittama muu liiketoiminta on vähäriskistä ja tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista.

Lainsäädäntö määrittelee omavalvonnan keskeisiksi osa-alueiksi seuraavat asiat:

Järjestämisvastuun varmistaminen

- Varmistaa palvelujen saatavuuden, jatkuvuuden, turvallisuuden ja laadun sekä yhdenvertaisuuden toteutumisen
- Varmistaa tehtävien lainmukaisen hoitamisen ja sopimusten noudattamisen
- Varmistaa, että omavalvonta on osa palveluiden järjestämistä ja tuottamista

Tuottamisen valvonta- ja ohjausvelvollisuus

- Palveluntuottajien ja näiden alihankkijoiden jatkuva ohjaus- ja valvontavelvollisuus
- Velvollisuus vaatia epäkohtien korjaamista

Seuranta- ja arviointivelvollisuus

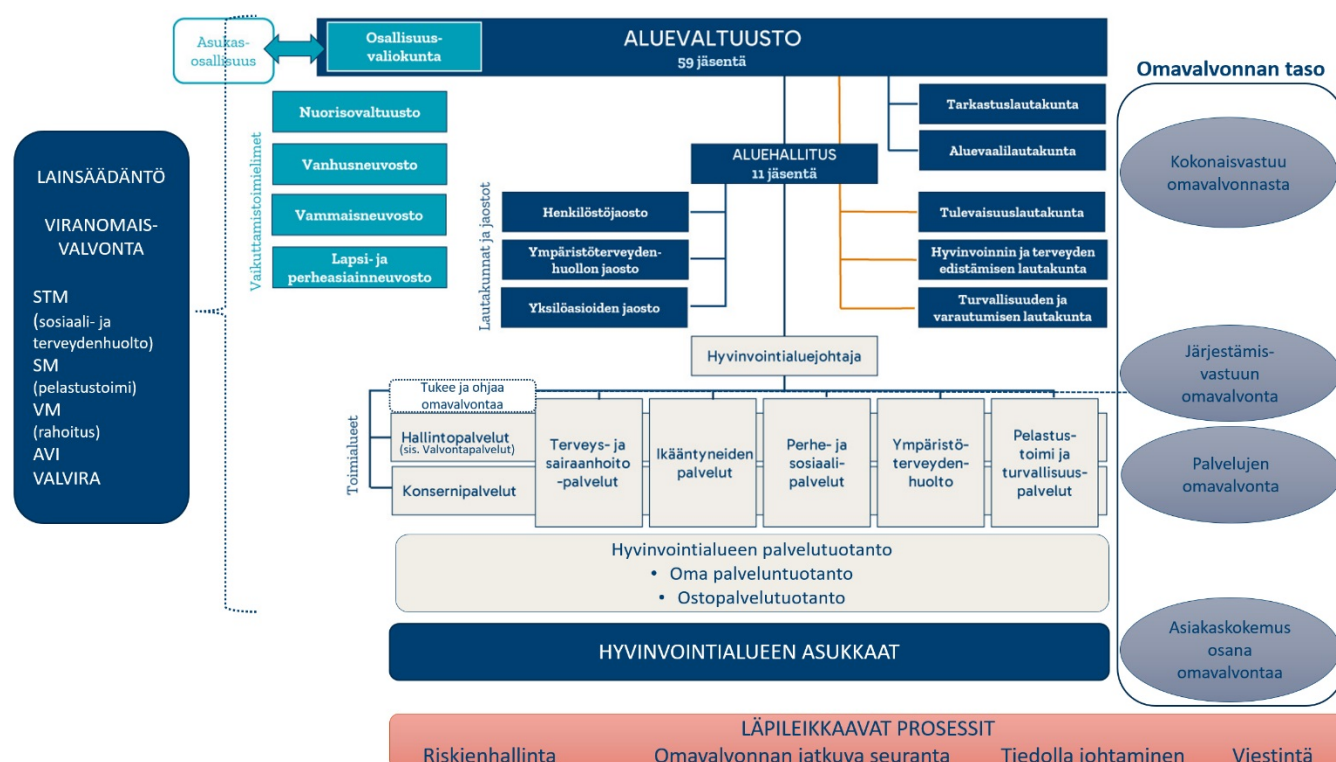
- Seurattava väestöryhmittäin alueen väestön hyvinvointia ja terveyttä
- Seurattava palvelujen saatavuutta, laatua ja turvallisuutta, yhdenvertaisuutta, vaikuttavuutta, kustannuksia, tuottavuutta sekä palvelujen yhteensovittamista

Omavalvontaohjelman laatiminen

- Kuvataan, miten omavalvonta järjestetään ja tuotetaan
- Kuvataan, miten palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatua sekä yhdenvertaisuus varmistetaan
- Kuvataan, kuinka havaitut epäkohdat korjataan
- Omavalvontaohjelmaan sisältyy laissa erikseen säädetty omavalvonta- sekä asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelmat

4.2 OMAVALVONTA OSANA HYVINVOINTIALUEEN JOHTAMISJÄRJESTELMÄÄ

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen omavalvonta koskettaa kaikkia hyvinvointialueen jäseniä. Omavalvonnan kokonaisvastuu muodostuu yhteisen toiminnan tuloksena ja vastuunkantona, jossa jokaisella on oma rooli. [Hyvinvointialueen organisaatiokaavio](#) (linkki) kuvaa hyvinvointialueen rakennetta kokonaisuutena. Kuviossa 2 kuvataan puolestaan sitä, kuinka omavalvonta kulkee poikkileikkaavasti läpi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen organisaation johtamisjärjestelmän ja kuinka omavalvonnan vastuut jakautuvat eri tasoilla. Riskienhallinta, omavalvonnan jatkuva seuranta, tiedolla johtaminen ja viestintä kytkeytyvät kiinteästi koko hyvinvointialueen toimintaan ja johtamisjärjestelmään.

KUVIO 2. OMAVALVONTA OSANA HYVINVOINTIALUEEN TOIMINTAA

Aluehallitus – kokonaisvastuu omavalvonnasta. Aluehallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omavalvontaohjelmien ja varautumisen että hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden valvonnan järjestämisestä. Lisäksi aluehallitus vastaa edellä mainittujen toimeenpanon ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Hyvinvointialuejohtaja – järjestämisvastuun omavalvonta. Hyvinvointialuejohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja yhteen sovittamisesta varmistaen toiminnan laillisuuden ja tuloksellisuuden.

Toimialuejohtajat – järjestämisvastuun omavalvonta. Toimialuejohtajat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan, mukaan lukien omavalvonnan, varautumisen, hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden sekä sopimushallinnan toteutumisen toimeenpanosta.

Toimialueet, palvelualueet, toimintayksiköt – palvelujen ja palvelutason omavalvonta. Vastaavat omavalvonnan johtamisesta, resurssoinnista ja toteuttamisesta omavalvontaohjelman ja omavalvontasuunnitelmien mukaisesti (oma tuotanto, ostopalvelut).

Työntekijät – oman toiminnan laadun valvonta. Lakisääteinen ja eettinen velvollisuus toimia turvallisesti, ilmoitusvelvollisuus.

Valvontapalvelut – tukee ja ohjaa osaltaan hyvinvointialueen palvelutuotannon omavalvonnan toteuttamista.

Alueen asukkaiden osallisuus – asiakas ja asiakaskokemuksen hyödyntäminen on merkittävä osa hyvinvointialueen omavalvonnan toteuttamista.

(ks. [Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosääntö 2024, linkki](#))

4.3 OMAVALVONTA OSANA HYVINVOINTIALUESTRATEGIAA

Omavalvonta kytkeytyy tiiviisti Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen toimintaan ja tukee osaltaan hyvinvointialuestrategian tavoitteiden saavuttamista varmistamalla asukkaiden perusoikeuksien heille turvaamat, tarpeidensa mukaiset palvelut oikeaan aikaan, yhdenvertaisesti ja saavutettavasti, laadukkaasti ja turvallisesti. Omavalvontaohjelma myös tukee ja varmentaa muiden toimeenpano- ohjelmien (kuten henkilöstöohjelman ja osallisuusohjelman) toteutumista muun muassa omavalvonnalla tuotetun seurantatiedon keinoin. Kuviossa 3 kuvataan tämän omavalvontaohjelman sijoittuminen hyvinvointialuestrategiakokonaisuuteen.

KUVIO 3. OMAVALVONTAOHJELMAN SJOITTUMINEN POHJOIS- KARJALAN HYVINVOINTIALUESTRATEGIAKOKONAISUUTEEN

Hyvinvointialuestrategia

Hyvinvointialueesta annetun lain 41 § mukaisesti hyvinvointialueella on oltava strategia, jossa aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Hyvinvointialueen strategiassa tulee ottaa huomioon asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palvelujen järjestämistä ja tuottamista koskevat strategiset linjaukset, hyvinvointialueen tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet, omistaja- ja henkilöstöpolitiikka sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet. (Aluehallitus 2022, § 137.)

➤ [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialuestrategiaan](#)

Hyvinvointialuestrategia Valmisteluvastuu: Aluehallitus, yhteistoiminta Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli: Valtuustokauden puolivälissä ja strategiakauden päättyessä
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Strategiset toimenpiteet ja niiden seurannan mittarit määritetään talousarvion yhteydessä. Raportointi valtuustokauden puolivälissä ja strategiakauden päättyessä
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Aluevaltuusto 11.10.2022 § 67. Voimassa 2023–2026

Palvelustrategia

Hyvinvointialueen tulee laatia toiminnan ja talouden suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelustrategia osana hyvinvointialuestrategiaa. Omavalvonnalla seurataan palvelustrategiassa päätettyjen järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteiden toteutumiseksi laadittuja suunnitelmia ja johtamista sekä sitä, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut toteutetaan ottaen huomioon hyvinvointialueen asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus. (sote- järjestämislaki 11 §.)

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia ja siihen rinnasteiset pelastustoimen- ja ensihoidon palvelutasopäätökset linjaavat alueen sosiaali- ja terveyspalvelujen suunnan pohjoiskarjalaisten asukkaiden palvelujen turvaamiseksi sekä tukemaan hyvää elämää ja elämäniloa Pohjois-Karjalassa. Palvelustrategiassa linjataan strategisista valinnoista, joilla pyritään saamaan aikaan mahdollisimman vaikuttavat palvelut käytettävissä olevilla resursseilla. Tavoitteena on, että palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus paranevat ja monikanavainen palveluverkko vastaa palvelutarvetta. (Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2038.)

➤ [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategiaan](#)

Palvelustrategia Valmisteluvastuu: Aluehallitus Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Aluevaltuustolle vuosittain tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen yhteydessä
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Aluevaltuusto 9.10.2024 § 59. Voimassa 2024–2038. Päivitetään aluevaltuustokausittain tai toimintaympäristön muuttuessa tarvittaessa tiheämmin

Palveluverkkosuunnitelma

Palveluverkkosuunnitelma on osa Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen strategiakokonaisuutta ja suunnitelma toimeenpanee palvelustrategian linjausten toteuttamista. Palveluverkkosuunnitelmassa aluevaltuusto päättää asukkaiden palvelutarpeeseen pohjautuvat kriteerit, joiden perusteella palveluverkko muotoutuu niin, että väestön palvelutarpeeltaan samanlaisissa paikoissa on tarjolla samanlaiset palvelut yhtenevällä konseptilla. Palveluverkkosuunnitelmassa on esitetty pelastusasemat ja ensihoitoa tuottavat pelastusasemat nykytilanteen mukaan. Erilliset pelastustoimen ja ensihoidon palvelutasopäätökset ottavat kantaa palvelutasoon ja muutostarpeeseen.

➤ [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmaan](#)

Palveluverkkosuunnitelma Valmisteluvastuu: Aluehallitus Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Osana hyvinvointialueen hallituksen toimintaa
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Aluevaltuusto 9.10.2024 § 59. Voimassa 2024–2038

Pelastustoimen palvelutasopäätös

Hyvinvointialue vastaa alueensa pelastustoimen järjestämisestä. Aluevaltuusto päättää palvelutasosta, joka vastaa kansallisiin, alueellisiin ja paikallisiin tarpeisiin, onnettomuus- ja muihin uhkiin. Palvelutasopäätöksessä huomioidaan merkittävät kansalliset riskit, selvitetään alueella esiintyvät uhat ja niistä aiheutuvat riskit. Päätöksessä määritellään toiminnan tavoitteet, käytettävät voimavarat, tuotettavat palvelut ja niiden taso. (Pelastustoimen järjestämislaki § 4–8.)

Valtioneuvosto vahvistaa joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet laadukkaan ja kustannusvaikuttavan pelastustoimen järjestämiselle (ks. [Valtakunnalliset strategiset tavoitteet pelastustoimen järjestämiselle vuosille 2023–2026](#), linkki). Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimen strategiset päämäärät perustuvat valtioneuvoston pelastustoimelle asettamiin strategisiin tavoitteisiin ja hyvinvointialueen strategiaan tavoitteisiin.

- [Linkki Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen 2024–2027](#)
- [Linkki Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmaan 2024–2027](#)

Pelastustoimen palvelutasopäätös Valmisteluvastuu: Turvallisuuden ja varautumisen lautakunta, aluehallitus Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli: Jatkuva seuranta
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Osavuosikatsaukset turvallisuuden ja varautumisen lautakunta, sähköisen arkistoinnin palvelu, pelastuslaitoksen johtotiimi. Vuosittain aluehallintovirasto ja hyvinvointialueen valtuusto
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Aluevaltuusto 12.12.2023 § 93. Voimassa 2024–2027. Aluevaltuuston päätöksellä (11.12.2024, § 87) pelastustoimen palvelutasopäätös 2024-2027 avataan mahdollista päivitystä varten

Ensihoidon palvelutasopäätös

Hyvinvointialue vastaa alueensa ensihoitopalvelun järjestämisestä terveydenhuoltolain (1326/2010) ja ensihoitoasetuksen (585/2017) mukaisesti. Hyvinvointialueen aluevaltuusto päättää ensihoidon palvelutasopäätöksen. Ensihoidon vastuulääkäri ja ensihoidon palvelupäällikkö valmistelevat ensihoidon palvelutasopäätöksen tiiviissä yhteistyössä pelastustoimen ja turvallisuuspalvelut toimialueen kanssa. Palvelutasopäätös käsitellään turvallisuuden ja varautumisen lautakunnassa sekä aluehallituksessa ennen valtuustolle esittämistä

Ensihoitopalvelun suunnittelun lähtökohtana tulee olla samantasoisten palvelujen tarjoaminen riskeiltään ja palvelutarpeiltaan samanlaisilla alueilla. Palvelutasopäätöksessä määritellään ensihoitopalvelun tavoittamisajat yhteistyöalueittain ja muu sisältö ensihoitopalvelun toiminta-alueella. Palvelutasopäätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvilta edellytetty koulutus, väestön tavoittamista kuvaavat tavoiteajat yhteistyöalueittain yhdenvertaisesti valmisteltuna, ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Palvelutasopäätöksen on perustuttava ensihoitokeskuksen johdolla yhteistyöalueittain valmisteltavaan riskianalyysiin. (1218/2022, 4 §)

Palvelutasopäätöksessä on määriteltävä ensihoitopalvelun sisältö siten, että palvelu tuotetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti ja siinä huomioon otetaan ensihoidon ruuhkatilanteet sekä yhteistyöalueen resurssit (terveydenhuoltolaki 1326/2010, 9 §). Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksessa ensihoitopalveluista (585/2017) säädetään yksityiskohtaisemmin ensihoitopalvelun tehtävistä, johtamisjärjestelmästä sekä palvelutasopäätöksen laatimisesta. Ministeriön ohjeessa (STM julkaisu 2011:11) syvennetään säädöspohjan perustelua ja siinä annetaan palvelutason laatimisesta ja sisällöstä tarkempia ohjeita. Ensihoidon palvelutasopäätöksen sisältö painottuu potilaiden saaman palvelun ja hoidon alkamisen aikaviivekriteereihin.

➤ [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ensihoidon palvelutasopäätökseen 2024–2027](#)

Ensihoidon palvelutasopäätös

Valmisteluvastuu: Ensihoidon vastuulääkäri, ensihoidon palvelupäällikkö

Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto

Seuranta-aikaväli: Jatkuva seuranta

Toteutumisen seuranta ja raportointi: Osavuosikatsaukset turvallisuuden ja varautumisen lautakunta, sähköisen arkistoinnin palvelu, pelastustoimen ja turvallisuuspalveluiden johtotiimi, sairaalapalvelujen johtotiimi. Vuosittain aluehallintovirasto ja hyvinvointialueen valtuusto.

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Päivitystiedot: Aluevaltuusto 12.12.2023 § 94. Voimassa 2024–2027. Aluevaltuuston päätöksellä (11.12.2024, § 86) ensihoidon palvelutasopäätös 2024–2027 avataan mahdollista päivitystä varten

Ympäristöterveyden valvontasuunnitelma

Ympäristöterveydenhuollon järjestämistä ohjaa ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, joka sisältää myös suunnitelman eläinlääkäripalveluista ja eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta (Aluehallitus 2022, § 137.)

- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen ympäristöterveyden valvontasuunnitelmaan](#)

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma Valmisteluvastuu: Ympäristöterveydenhuollon johtaja, yhteistoiminta Hyväksymisvastuu: Ympäristöterveydenhuollon jaosto
Seuranta-aikaväli: Jatkuva seuranta, ympäristöterveydenhuollon jaostossa vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Raportointi osavuosisikatsauksittain, ympäristöterveydenhuollon jaostolle sekä aluehallintovirastolle vuosittain
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Ympäristöterveydenhuollon jaosto 12.12.2024 § 32. Voimassa 2025–2028

Hyvinvointisuunnitelma

Hyvinvointialue seuraa asukkaitten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin (järjestämislaki 7 §). Hyvinvointialueen on toimittava hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä yhteistyössä alueensa kuntien kanssa ja tuettava niitä asiantuntemuksellaan. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin kuin tämä tehtävä kytkeytyy kunnan muihin lakisääteisiin tehtäviin (koulutus ja varhaiskasvatus; kulttuuri-, nuoriso-, kirjasto- ja liikuntapalvelut; kaupunkisuunnittelu, maankäyttö; vesi- ja jätehuolto sekä ympäristöpalvelut). Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hyvinvointikertomus ja -suunnitelma valmistuu vuoden 2025 aikana.

- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen alueelliseen hyvinvointikertomukseen ja -suunnitelmaan \(valmistuu myöhemmin\)](#)

Hyvinvointisuunnitelma Valmisteluvastuu: Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunta, aluehallitus Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen lautakunta raportoi toteutumisesta aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Valmistelussa.

Henkilöstöohjelma

Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö. Hyvinvointialueella on oltava riittävä osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa. (sote- järjestämislaki 8 §.) Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen henkilöstöohjelma valmistuu vuonna 2025.

- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen henkilöstöohjelmaan \(valmistuu myöhemmin\)](#)

Henkilöstöohjelma Valmisteluvastuu: Henkilöstöjaosto Hyväksymisvastuu: Aluehallitus
Seuranta-aikaväli: Tarkentuu valmistelun edetessä
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Henkilöstöjaosto raportoi aluehallitukselle
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Valmistelussa

4.4 OMAVALVONTA OSANA RISKIENHALLINTAA JA SISÄISTÄ VALVONTAA

Riskien tunnistaminen ja niihin vastaaminen kuuluu kiinteästi päivittäisjohtamiseen, ohjaamiseen ja työn suorittamiseen. Riskienhallinta on osa kaikkea Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen toimintaa ja sen tulee ulottua kaikkiin riskiluokkiin (mm. strategiset riskit, operatiiviset riskit, taloudelliset riskit ja omaisuusriskit) niin omassa toiminnassa kuin ostopalveluissa. Riskienhallinta mielletään tässä omavalvontaohjelmassa hyvinvointialueen toimintojen läpileikkaavana teemana. Sisäinen valvonta on yksi osa riskienhallintamekanismia, joka käsittää järjestelmällisiä menettelytapoja varautumalla ennakkoon mahdollisiin riskeihin kaikissa hyvinvointialueen toiminnoissa. Järjestämislain ja pelastustoimen järjestämislain mukainen omavalvonta ja sitä koskeva ohjeistus toimivat osana riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa.

- [Linkki Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteisiin](#) (saatavilla vain sisäisessä verkossa)

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet Valmisteluvastuu: Aluehallitus Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli:
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tuloksellisuutta seurataan talousarvion osavuosikatsausten yhteydessä niiltä osin, kun hyvinvointialueen perustehtävään tai tavoitteiden saavuttamiseen liittyvissä riskeissä havaitaan merkittäviä muutoksia

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Päivitystiedot: Aluevaltuusto 27.9.2022 § 56

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tueksi on Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella laadittu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje.

➤ [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeeseen](#)

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje

Valmisteluvastuu: Hallintopalvelut

Hyväksymisvastuu: Aluehallitus

Seuranta-aikaväli:

Toteutumisen seuranta ja raportointi: Päävastuu sisäisen valvonnan toteuttamisesta ja riskienhallinnan toimenpiteistä on toimialueilla oman toiminnan osalta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan koordinointi ja seuranta tapahtuu hallintopalveluissa

Toimialueiden riskikatsausten raportointi tapahtuu kaksi kertaa vuodessa, 2. osavuositarkastuksen ja tilinpäätöksen yhteydessä.

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Päivitystiedot: Aluehallitus 26.1.2023 § 14

Pohjois-Karjalan maakunnallinen valmiusryhmä valmistelee maakunnallisen riskiarvion osana kansallista riskiarviointiprosessia. Riskinarvioiden päivitystä tehdään suunnitellusti kolmen vuoden välein. Siun soten SOTE-sektori on tehnyt oman arvion riskien todennäköisyydestä ja vaikuttavuudesta omaan palveluntuotantoonsa ja kyseinen arvio on liitetty osaksi alueellista riskiarviota. Siun soten SOTE varautumisen suunnittelu pohjautuu organisaation, alueelliseen ja kansalliseen riskiarvioon.

5 Omavalvonnan toteuttaminen

5.1 HYVINVOINTIALUEEN VALVONTAKOhteet

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue tuottaa osan järjestämisvastuulleen kuuluvista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista itse ja osa palveluista ostetaan yksityisiltä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajilta. Lisäksi palveluita järjestetään myös palvelusetelillä. Pelastustoimen palvelut tuotetaan pääosin itse, vain yksittäisien pelastusasemien toiminnassa käytetään yhteistoimintakumppaneita.

Itse tuotetut palvelut

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue tuottaa osan palveluista kokonaan itse ja osassa palvelumuotoja palveluja tuotetaan sekä omissa yksiköissä, ostopalveluina että palvelusetelipalveluna. Näin toimitaan esimerkiksi ikäihmisten ympärivuorokautisen palveluasumisen osalta. Tämän lisäksi hyvinvointialueella on palvelusetelituottajia ja ostopalveluyksiköitä, jotka tuottavat ikäihmisten ympärivuorokautista palveluasumista hyvinvointialueen asiakkaille.

Ostopalvelut

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ostaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta Pohjois-Karjalasta ja muualta Suomesta. Ostopalvelutuottajien määrä vaihtelee hyvinvointialueella tilanteen mukaan.

Ostopalvelusopimukset löytyvät *Cloudia-sopimushallintajärjestelmästä*.

Palvelusetelillä järjestettävät palvelut

Palveluseteli on yksi tapa järjestää hyvinvointialueen vastuulle kuuluvia sosiaali- ja terveystalveluja. Palvelusetelituottajien määrä palvelusetelipalveluissa vaihtelee tilanteen mukaan. Osa palvelusetelituottajista tuottaa yhtä, osa useampaa palvelusetelipalvelua. Valtaosa palvelusetelituottajien toimintayksiköistä sijaitsee Pohjois-Karjalassa, mutta mukana on myös muualla Suomessa sijaitsevia yksiköitä ja palvelusetelituottajia. Kaikkien Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelusetelituottajien tiedot löytyvät [Palse.fi-portaalin](#) (linkki) julkisesta luettelosta.

5.2 VALVONNAN TOTEUTTAMISEN PERIAATTEET

Valvontatyö on laatutyötä. Valvonnalla pyritään aina turvaamaan palvelujen riittävä laatua ja tukemaan omavalvonnan toteutumista. Koska valvontatyö on tärkeä osa laadukkaiden palvelujen toteutumisessa, on valvontatyölle kyettävä määrittelemään myös sitä ohjaavat oleelliset periaatteet. Periaatteet voidaan nähdä osin organisaatiotasoisina ja osin työntekijätasoisina.

Organisaation näkökulmasta tärkeää on ensinnäkin **omavalvonnan ensisijaisuus**. Omavalvonta on valvonnan tärkein muoto, jota valvontatyössä tulee tukea ohjauksella ja neuvonnalla. Valvontatyö on siten aina ensisijaisesti keinovalikoimaltaan ohjausta ja neuvontaa. Hyvinvointialueen tulee osana omavalvontaansa valvoa hankkimaansa palveluja siten, että palvelut vastaavat laadultaan sitä tasoa, mitä edellytetään julkisilta sosiaali- ja terveyspalveluilta. Valvontalain 25 §:n mukaan hyvinvointialueelta edellytetään tarvittaessa ohjauksen ja neuvonnan lisäksi myös aktiivisia toimia puutteiden tai epäkohtien korjaamiseksi, mikäli ohjaus ja neuvonta eivät riitä.

Toinen tärkeä periaate on valvonnan pääasiallinen suuntaaminen **suunnitelmalliseen valvontaan**. Suunnitelmallinen valvonta on mahdollista vain silloin, jos valvonnassa on käytössä **riittävät resurssit** valvonnan suorittamiseksi. Koska valvontatyössä aina väistämättä toimitaan myös reaktiivisen valvonnan kautta, edellyttää riittävä suunnitelmallinen valvonta valvontahenkilöstöä sen toteuttamiseksi. **Valvontayksikkö pyrkii valvontakäynnein varmistamaan laadukkaan omavalvonnan toteutumista** asumisyksiköissä. Tämän lisäksi valvonnan painopistettä pyritään suuntaamaan kotiin annettaviin palveluihin esimerkiksi asiakirjavalvonnalla ja myös tarpeen mukaan muilla tavoin. Pääpaino suunnitelmallisen valvonnan osalta tulee kuitenkin edelleen olemaan asumisyksiköiden valvonnassa, joissa ympärivuorokautisen asumisen lisäksi tulee kyetä valvomaan myös ilmoituksenvaraisia asumisyksiköitä, kuten yhteisöllistä asumista.

Vaikuttava ja laadukas valvontatoiminta edellyttää myös **valvonnan keskittämistä** esimerkiksi erilliseen valvontayksikköön, jota kautta koko hyvinvointialueen valvontatyötä voidaan koordinoida sekä pääosin toteuttaa. **Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen valvontayksikkö koordinoi edelleen valvonnan kokonaisuutta hyvinvointialueella**. Varsinaista valvontatyötä tehdään valvontayksiköstä käsin painottuen yksityiseen sosiaalipalvelujen valvontaan osana hyvinvointialueen omavalvontaa. Valvontayksikkö tulee työskentelemään myös terveydenhuollon omavalvonnan koordinoinnissa sekä oman palvelutuotannon valvonnassa ikäihmisten asumisyksiköiden osalta.

Valvonnan **autonomisuus ja riippumattomuus** ovat sekä organisaation, että työntekijöiden toimintaa ohjaavia oleellisia periaatteita. Valvonta on vaikuttavaa ja objektiivista vain, jos se on organisatorisesti mahdollisimman riippumattomassa paikassa ja valvontatyötä tekevät voivat toimia aidosti valvontatyössä irrallaan toimialueella tehtävästä toiminnan johtamisesta ja kehittämisestä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö yhteistyötä tule tehdä toimialueiden kanssa. Roolit tulee kuitenkin säilyttää mahdollisimman selkeinä. Valvontatyössä oleellista on myös **valvonta-asiantuntijoiden osaaminen**, joka tulee olla sekä muodollisen koulutuksen, että kokemuksen osalta riittävää, jotta valvontatyössä kyetään ottamaan rohkeasti esille myös asiakas- ja potilasturvallisuutta vaarantavat tekijät ja seurata epäkohtien ja puutteiden korjaamista.

Edellä mainittujen lisäksi valvonta-asiantuntijoiden toimenkuvaan kuuluu paljon muuta ohjausta ja neuvontaa, joka on osa hyvinvointialueen omavalvonnan kokonaisuutta. Laadukas valvontatarkastustyö edellyttää sitä, että työtä tehdään työpareittain siten, että vastuussa olevalla asiantuntijalla on hieman työparia suurempi rooli tarkastuksen toteutuksessa. Myös asiakirjavalvonnassa tarvitaan konsultaatiota ja tukea työyhteisöltä ja työparilta, jotta valvontatyö kokonaisuudessaan olisi riittävän laadukasta ja siten vaikuttavaa ja tehokasta.

5.3 VALVONTAA SUORITTAVAT TAHOT JA TYÖNJAKO

Hyvinvointialueen valvontatyötä koordinoidaan pääosin Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella hallintopalveluihin kuuluvasta valvontapalvelut-yksiköstä. Yksikössä työskentelee valvontapäällikön lisäksi valvonta-asiantuntijoita. Lisäksi valvontaa hyvinvointialueella suorittavat sovitut toimialueilla työskentelevät henkilöt.

Hyvinvointialueen valvonta-asiantuntijoiden tehtäviin kuuluvat muun muassa:

- päivittäinen ohjaus ja neuvonta
- suunnitelmalliset ohjaus- ja valvontakäynnit toimintayksiköissä
- reaktiiviset valvontakäynnit toimintayksiköissä esimerkiksi Aluehallintoviraston (AVI) pyynnöstä tai suoraan valvontayksikön tietoon tulneiden epäkohtien perusteella
- Valvontalaissa määritetyt ja täsmentyvät muut tehtävät palveluntuottajien rekisteröintimenettelyyn liittyen

Hyvinvointialueen valvontapalvelujen pääasiallinen työ on vastata osaltaan palvelutuotannon valvonnasta osana hyvinvointialueen omavalvontaa. Tämän lisäksi valvontapalveluissa työskentelee hyvinvointialueen sosiaali- ja potilasasiavastaavat. Valvonnan kohteet tulevana vuosina määrittyvät erikseen sovitun työnjaon mukaisesti sekä valvontapalvelujen omaan riskienarviointiin pohjautuen. Pääasiallisesti yksikön suorittama valvontatyö on suunnitelmallista valvontaa, joka kohdistuu sosiaalipalvelujen asumisyksiköihin. Valvontapalvelut ei vastaa koko hyvinvointialueen valvonnasta, vaan valvontatyötä ja sen koordinaatiota tehdään myös jokaisella toimialueella. Valvontapalvelujen toiminnassa korostuu yksikön työntekijöiden tehtäväalueesta riippumatta toiminnan lainmukaisuuden ja vaatimustenmukaisuuden arviointi ja varmistaminen. Valvontapalveluissa koordinoidaan hyvinvointialueen omavalvontaohjelmaa ja sen päivitystarpeita.

Valvontatyötä tulee tehdä riskianalyysiin perustuen. Sosiaalipalveluissa suurimmat asiakasturvallisuuteen liittyvät riskit liittyvät asumiseen ja erityisesti ympärivuorokautiseen asumiseen. Henkilöstön riittävyys ja ammattitaito ovat avaintekijöitä laadukkaiden palvelujen tuottamiseksi. Myös omavalvonnallinen työ laadun parantamiseksi on tärkeä tekijä palvelujen laadun ja riskien ennaltaehkäisemisen parantamiseksi. Valvontayksikkö pyrkii valvontatyössään kiinnittämään erityistä huomiota yksiköiden omavalvontasuunnitelmien laatuun ja omavalvonnallisen työn tekemiseen.

Hyvinvointialueella valvontaa suorittavat voivat hyödyntää hyvinvointialueen substanssiasiantuntijoiden asiantuntijoiden osaamista valvontatyötä tehdessään. Asiantuntijoita voidaan pyytää mukaan valvontakäynneille tai heidän asiantuntemustaan voidaan hyödyntää esimerkiksi tarkasteltaessa yksikön lääkehoitosuunnitelmaa ja lääkehoidon toteuttamisen käytäntöjä. Osaamisen kehittämisen palvelut auttavat koulutustilaisuuksien suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos valvoo oman toiminta-alueensa palveluiden suunnittelua, ohjausta ja palveluntuottamista. Ensihoidon palvelut on integroitu pelastustoimen palveluiden kanssa, mutta sen tuottamis- ja järjestämisvastuu on yhteinen sosiaali- ja terveystalouden kanssa.

5.4 VALVONTAHENKILÖSTÖN OSAAMINEN JA OSAAMISEN JATKUVA KEHITTÄMINEN

Valvontaa suorittavilla tulee olla riittävä osaaminen, joka varmistetaan jatkuvalla osaamisen kehittämisellä. Valvonnasta vastuussa olevien viranhaltijoiden osaamistarpeet pohjautuvat työssä tarvittavaan valvonnan erikoisosaamiseen. Valvontahenkilöstön on tunnettava valvontatehtävässään tarvittava lainsäädäntö, määräykset, suositukset ja ohjeet.

Valvontaa suorittavien henkilöiden, yksiköiden esihenkilöiden sekä työntekijöiden omavalvontaosaaminen pyritään pitämään ajan tasalla tarjoamalla aiheeseen liittyviä ajankohtaisia koulutuksia ja tilaisuuksia. Valvira ja Aluehallintovirastot järjestävät valtakunnallisia sekä alueellisia tilaisuuksia ja työpajoja, joihin osallistamalla pyritään varmistamaan osaaminen uusien lakien, lakimuutosten, ohjeiden ja suositusten osalta. Hyvinvointialueella hyödynnetään myös valvontaviranomaisten laatimat ohjauskirjeet ja muut vastaavat ohjeistukset. Hyvinvointialueen toimesta järjestetään myös tarvittaessa omia koulutustilaisuuksia ajankohtaisiin aiheisiin ja esiin nousseisiin tarpeisiin vastaamiseksi. Lisäksi Omavalvonta sosiaalipalveluissa-verkko-opintokokonaisuus tukee osaltaan valvontaosaamisen kehittämistä. Verkko-opintokokonaisuus on saatavissa Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen verkko-oppimisympäristössä ja on kaikkien organisaatioissa työskentelevien käytettävissä.

5.5 VIRANOMAISTEN VÄLINEN YHTEISTYÖ

Pohjois-Karjalan hyvinvointialue ilmoittaa välittömästi palveluja valvovalle valvontaviranomaiselle (asiasta riippuen joko Itä-Suomen aluehallintovirastolle tai Valviralle) palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa ilmenneet asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavat epäkohdat ja puutteet. Vastaavasti jos valvova viranomainen (AVI tai Valvira) saa valvontatoiminnassaan tiedon asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantavista epäkohdista tai puutteista palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toiminnassa, on valvontaviranomaisen ilmoitettava asiasta välittömästi hyvinvointialueille, joille palveluntuottaja tuottaa palveluja. Lisäksi hyvinvointialue ja valvontaviranomainen lähettävät toisilleen tiedoksi laatimansa tarkastuskertomukset, jotka koskevat hyvinvointialueelle palveluja tuottavan palveluntuottajan tai tämän alihankkijan toimintaa.

Itä-Suomen aluehallintovirasto valvoo valvontalain 32 §:n mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen ja Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen lainmukaisuutta ja antaa valvontaan liittyvää ohjausta. Tämän lisäksi samassa pykälässä erikseen mainituissa asioissa valvovana viranomaisena toimii sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira. Valvontaviranomainen voi tehdä ohjauksen toteuttamiseksi ennalta sovittavia ohjaus- ja arviointikäyntejä hyvinvointialueille. Lisäksi valvontaviranomainen voi tarkastaa hyvinvointialueen toiminnan sekä toiminnassa käytettävät toimitilat. Tarkastus voidaan tehdä ennalta ilmoittamatta. Valvira voi määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen puolestaan.

Aluehallintoviraston ja Valviran lisäksi Pohjois- Karjalan hyvinvointialue tekee valvontayhteistyötä myös muiden tärkeiden yhteistyökumppaneiden kanssa niin organisaation sisäisesti eri toimialueilla (esim. Pohjois- Karjalan

pelastuslaitos, Ympäristöterveydenhuolto) kuin organisaation rajapinnassa. Ympäristöterveyden terveysturvallisuus valvoo esimerkiksi ympärivuorokautista palveluasumista terveydensuojelulain nojalla. Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy.

6 Omavalvonnan toteuttaminen - tehtyjen sopimusten noudattaminen

Hyvinvointialueesta annetun lain 10 §:n mukaan hyvinvointialueen tulee varmistaa, että sen järjestämisvastuulle kuuluvia palveluja tuottavalla muulla palveluntuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta. Hyvinvointialueen tulee ottaa hallintosäätönsä ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.

Järjestämislain 15 § mukaisesti hankkiessaan saman lain 12 § mukaisia palveluja sopimukseen perustuen Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen tulee varmistaa, että palveluntuottaja pystyy huolehtimaan saman lain 8 § säädetyistä vastuistaan ja palvelutoiminnan jatkuvuudesta sopimuksen voimassa ollessa ja sen päättyessä sekä mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa sekä muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä sopimuksessa sovitaan mm. häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta sekä sopimuksen päättymiseen ja sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteeseen liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta. Sopimuksella varmistetaan myös tietosuojan ja tietoturvan toteutuminen (sopimukseen liitetään EU:n tietosuoja-asetuksen mukaiset henkilötietojen käsittelyn ehdot).

Siun sotessa on laadittu sisäinen sopimushallinnan ohje, joka toteuttaa Siun soten sopimusstrategian asettamia sopimusohjauksen periaatteita. Jatkossa sopimushallinnan ohjetta ohjaavat hyvinvointialuestrategia, päätökset, ohjeet ja voimassa olevat lainsäädännön määräykset. Sopimushallinnan ohje koskee kaikkia hyvinvointialueella tehtäviä sopimuksia, pois lukien työ sopimukset, ja sisältää koko sopimuksen elinkaaren eri vaiheiden sopimusprosessit ja vastuut. Sopimushallinnan ohjeen mukaan, sopimusvastuuhenkilö vastaa koko sopimuksen elinkaaren hallinnan vaiheiden prosesseista kokonaisuudessaan.

- [Linkki Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen sopimusstrategiaan](#)
(päivitetään vuonna 2025 hankintastrategian kanssa yhteiseksi ohjausasiakirjaksi)

Sopimusstrategia

Valmisteluvastuu: Hankinta- ja sopimuspalvelut yksikkö

Hyväksymisvastuu: Aluehallitus

Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi:
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: 2019. Päivitys vuonna 2025 hankintastrategian kanssa yhteiseksi ohjausasiakirjaksi

Ostopalvelut

Siun soten ostopalveluja ohjaa laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016, hankintalaki) ja Siun soten hankintaohje. Siun sote on hankintalain mukaisena hankintayksikkönä velvollinen noudattamaan kaikissa konsernin hankinnoissa hankintalakia. Hankintalakia on noudatettava kaikissa kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa ja alle kynnysarvon olevissa ns. pienhankinnoissa on noudatettava Siun soten Pienhankintaohjetta, joka on osa hankintaohjetta. Hankintojen tulee olla Siun soten strategian, hankintastrategian (päivitetään vuonna 2024 sopimusstrategian kanssa yhteiseksi ohjausasiakirjaksi) sekä hankintaohjeen mukaisesti oma johdettu kokonaisuus ja niiden toteutuksen tulee olla suunniteltua, tarkoituksenmukaista, taloudellista, tehokasta ja laadukkuuteen tähtäävää.

Hankintaohjeen tavoitteena on;

- 1.) toteuttaa Siun soten hankintaohjelman periaatteita.
- 2.) yhtenäistää konsernin hankintakäytäntöjä.
- 3.) antaa yleisohjeet hankintojen ja pienhankintojen toteuttamisesta ja selkeyttää prosessien vaiheita ja niiden vastuita ja rooleja.
- 4.) sujuvoittaa ja tukea hankintojen tekemistä ja niiden organisointia esimerkiksi suunnittelua, kilpailuttamista ja jälkitoimia kuten hankintapäätösprosessin ja sopimuksen elinkaaren hallintaa.

Hankintojen kilpailuttamisvelvoitteen täyttämisestä vastaa toimialue, ja kilpailutuksen toteuttamisesta vastaa hankinta- ja sopimuspalvelut palvelualueen hankinta- ja sopimuspalvelut yksikkö.

Palvelusetelipalvelut

Jokaisessa Siun soten palvelusetelipalvelussa on käytössä palvelusetelisääntökirja, joka sisältää kaksi osaa: yleisen osan ja palvelukohtaisen osan.

Palvelusetelisääntökirjan yleinen osa on erillinen asiakirja, jonka vaatimukset koskevat kaikkia Siun soten palvelusetelituottajia ja -toimintaa. Palvelukohtainen osa sisältää yksityiskohtaisempia vaatimuksia kyseisellä palvelusetelillä tuotettavalle palvelulle. Palvelusetelituottaja sitoutuu noudattamaan molempien sääntökirjojen vaatimuksia palvelusetelituottajana toimiessaan. Mikäli palvelusetelisääntökirjan palvelukohtainen osa on ristiriidassa palvelusetelisääntökirjan yleisen osan kanssa, noudatetaan yleisessä osassa annettuja vaatimuksia ja

linjauksia. Palvelusetelituottajaksi hyväksyminen on kuvattu palvelusetelisääntökirjan yleisen osan kohdassa 6.2 ja palvelusetelituottajan hyväksynnän peruminen on kuvattuna palvelusetelisääntökirjan yleisen osan kohdassa 6.5.

Jokaisella palvelusetelipalvelulla on omat verkkosivut (löytyvät Palveluseteli - sivun alapuolelta).

Palvelusetelisääntökirjoja on vuonna 2024 yhteensä 17 kappaletta.

- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelusetelisääntökirjan yleiseen osaan](#)
- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan etusivulle](#)

Palvelusetelisääntökirja – yleinen osa

Valmisteluvastuu: Palvelusetelipalvelut vastuualue, palvelusetelikeskus yksikkö

Hyväksymisvastuu: Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus hyväksyy vuosittain seuraavana kalenterivuonna noudatettavan palvelusetelisääntökirjan yleisen osan aluehallitus 25.9.2024 § 204. Lisäksi aluehallitus on valtuuttanut konsernipalvelujen toimialuejohtajan tekemään palvelusetelisääntökirjan yleiseen osaan vähäisiä teknisiä muutoksia ja korjauksia

Seuranta-aikaväli: Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus hyväksyy jatkossa vuosittain seuraavana kalenterivuonna noudatettavan palvelusetelisääntökirjan yleisen osan. Seuranta vuosittain ja tarvittaessa vähäiset tekniset muutokset ja korjaukset konsernipalvelujen toimialuejohtajan hyväksynnällä

Toteutumisen seuranta ja raportointi: Palvelusetelipalvelut vastuualue, palvelusetelikeskus yksikkö seuraa ja raportoi myös palvelusetelituottajien tilaajavastuulain mukaisten veloitteiden täyttymistä kerran kalenterivuodessa

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Päivitystiedot: Aluehallitus 25.9.2024 § 205. Päivitys vuosittain

Palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan yhteydessä tulee huomioida, että palvelusetelisääntökirjan sisältö on toimialueen vastuulla. Palvelukohtaisia sääntökirjoja hallinnoidaan palvelusetelikeskuksessa. Jokaisessa palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan palvelusetelissä on omanlainen toteutumisen seuranta ja raportointi. Alla kuvataan toiminta yleisellä tasolla, yksityiskohtaiset tiedot ovat saatavissa toimialueilta.

Palvelusetelisääntökirja – palvelukohtainen osa

Valmisteluvastuu: Ikääntyneiden palvelut, perhe- ja sosiaalipalvelujen ja terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialueet

Hyväksymisvastuu: Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus (aluehallitus 25.9.2024 § 204) hyväksyy uuden perustettavan palvelusetelin, kyseisen palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaisen osan ja palvelusetelin arvot. Lisäksi Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen aluehallitus on valtuuttanut toimialuejohtajan tekemään hyväksyttyyn palvelusetelisääntökirjan palvelukohtaiseen osaan vähäisiä teknisiä muutoksia ja korjauksia. Jos palvelusetelisääntökirjan palvelukohtainen osa koskettaa useita toimialueita, niin valtuuttaa tällöin hyvinvointialuejohtajan tekemään ko. muutokset

Seuranta-aikaväli: Uuden palvelukohtaisen palvelusetelisetelisääntökirjan voimaan tullessa ja voimassa olevien palvelusetelisääntökirjojen osalta toimialuekohtaisesti

Toteutumisen seuranta ja raportointi: Palvelusetelikohtaisesti toimialueilla (tarkemmat tiedot saatavissa toimialueilta)

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Päivitystiedot: Löytyvät jokaisen palvelukohtaisen sääntökirjan etusivulta

7 Omavalvonnan toteuttaminen - palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu, yhdenvertaisuus sekä asiakkaiden ja potilaiden osallisuus

7.1 PALVELUJEN SAATAVUUS

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 4 §:n mukaan omavalvonnalla tulee varmistaa, että suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto on sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaista kuin asiakkaiden tarve edellyttää.

Omavalvonnalla varmistetaan, että itse tuotetut ja ostopalveluna hankitut palvelut on kuvattu ja niiden toteutumista seurataan yhdenvertaisin perustein. Yksityisiltä palveluntuottajilta hankittujen palvelujen seuranta tapahtuu hyvinvointialueen ja palveluntuottajan välisen sopimuksen kautta.

Terveys- ja terveydenhuollon palvelujen enimmäis- ja määräaikojen toteutumista tulee terveydenhuoltolain 55 §:n mukaan seurata kiireellisen ja kiireettömän palveluntarpeen osalta ja julkaista odotusaikoja koskevat tiedot voimassa olevien säädösten mukaisesti. Sosiaalihuollon osalta hyvinvointialueen tulee sosiaalihuoltolain 33 §:n mukaan tuottaa tietoa siitä, minkälaisia sosiaalipalveluja ja millä perusteella on saatavilla ja miten palveluja voi hakea.

Hyvinvointialueella hyödynnetään Terveys- ja hyvinvointilaitoksen vuosittaista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevaa asiantuntija-arvioita, jossa tarkastellaan valtakunnallisesti, yhteistyöalueittain ja hyvinvointialueittain muun muassa sosiaali- ja terveydenhuollon saatavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista sekä arvioidaan tulevaa kehitystä. Pelastustoimen palvelujen saatavuutta, tasoa ja yhdenvertaisuutta valvoo Sisäministeriö tukena Aluehallintovirastot. Sisäministeriö huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja ohjauksesta. Hyvinvointialueella palvelujen saatavuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumisen kehittymistä seuraavat myös potilas- ja sosiaaliasiavastaavat, joiden laatimassa vuosittaisessa selvityksessä tarkastellaan mm. palvelujen saatavuuteen ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen liittyviä asioita. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella toteutetaan myös lukuisia kansalliseen ohjaukseen perustuvia hankkeita ja projekteja, joilla pyritään turvaamaan ja parantamaan palvelujen saatavuutta. Lisätietoa hankkeista löytyy tämän linkin takaa: [Hankkeet - suonsote.fi](https://www.suonsote.fi) (linkki)

7.2 PALVELUJEN JATKUVUUS

Palvelujen jatkuvuutta arvioidaan koko palvelutapahtuman läpi. Palvelujen suunnittelu ja toteutus varmistavat sen, että palveluketjut ovat sujuvia. Tämä sisältää hoito- ja palvelusuhteen sekä siihen liittyvän vuorovaikutuksen jatkuvuuden. Tiedonkulun jatkuvuutta hyvinvointialueella varmistetaan sillä, että palvelunkäyttäjää koskeva tieto siirtyy katkeamatta eri palveluntarjoajien järjestelmästä toiseen.

Hyvinvointialueen hoito- ja palveluketjut ovat asiakkaan ja ammattilaisen käytettävissä. Hoito- ja palveluketjut ovat löydettävissä [Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen verkkosivuilla](#) (linkki) sekä Duodecimin ylläpitämästä Terveysportti-verkkopalvelusta. Hoito- ja palveluketjukoordinaattorit koordinoivat hoito- ja palveluketjutyötä, jonka tueksi on laadittu Pohjois- Karjalan hyvinvointialueelle sisäisiä toimintaohjeita (järjestämislaki 8§). Hoito- ja palveluketjujen tavoitteena on turvata asiakasnäkökulmasta potilaan hoidon tarkoituksenmukaisuus, sujuvuus ja turvallisuus yli organisaatorajojen sekä eri ammattiryhmien kesken. Niiden päämääränä on myös yhtenäistää hoitokäytäntöjä sekä selkiyttää tutkimusten ja hoidon porrastusta.

Valmiussuunnitelmilla sekä muilla ennakkoilla toimenpiteillä yhteistyössä alueen kuntien ja sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueen muiden hyvinvointialueiden kanssa varaudutaan häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Varautumisessa varmistetaan palvelujen jatkuvuuden turvaaminen myös yksityisiltä palveluntuottajilta hankittujen palvelujen osalta. (Järjestämislaki 50 §)

Pohjois-Karjalan Valmiusfoorumi on viranomaisten ja vapaaehtoisjärjestöjen edustajista koostuva varautumisen asiantuntijaelin. Ryhmässä käsitellään kokonaisturvallisuuteen, erityisesti normaaliolojen suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varautumiseen liittyviä asioita. Sen tehtävänä on linjata, koordinoida ja sopia varautumisasioita eri viranomaisten, kuntien ja kolmannen sektorin välillä. Valmiusfoorumin puheenjohtajana toimii Pohjois- Karjalan maakuntajohtaja ja sihteerinä Pohjois- Karjalan pelastuslaitoksen varautumisen vastuualueetiimi ja Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen turvallisuuspäällikkö.

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos on perustanut vuonna 2013 yhdessä kuntien kanssa neljä paikallista valmiusryhmää, joiden avulla tuetaan valmiussuunnittelua paikallistasolla. Paikallisilla valmiusryhmillä on Valmiusfoorumiä vastaava tehtävä omilla alueillaan. Paikalliset valmiusryhmät on muodostettu Joensuu -Vaara-Karjalan, Pielisen- Karjalan, Keski- Karjalan ja Outokumpu- Polvijärvi- Liperi- Heinävesi alueille.

Toiminnan tavoitteena on tiivistää turvallisuus- ja varautumisyhteistyötä paikallistasolla kuntien ja eri viranomaisten kesken sekä yhtenäistää käytäntöjä. Lisäksi tarkoituksena on tehostaa sisäisen turvallisuuden ohjelman, yhteiskunnan turvallisuusstrategian ja riskiarvioiden jalkautumista paikallistasolle. Paikallinen valmiusryhmä koostuu eri viranomaisten ja vapaaehtoisjärjestöjen edustajista. Pohjois- Karjalassa varautumisen perustana käytetään kansallista ja alueellista riskiarviota. Myös tilannekuvan ylläpitäminen toteutetaan seuraamalla näiden uhkien kehittymistä.

Pohjois- Karjalan hyvinvointialueelle on laadittu valmiussuunnitelman yhteinen yleinen osa, jonka tarkoituksena on valmiuslain (1552/2011) mukaisesti kuvata ja varmistaa tehtäviensä häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa. Valmiussuunnitelma toimii systemaattisena apuvälineenä ja dokumentoinnin alustana

hyvinvointialueen varautumisessa ja jatkuvuuden hallinnassa. Toimialuekohtaiset valmiussuunnitelmat ovat valmistelussa. Toimialueiden valmiussuunnitelmat ja niiden liitteet ovat salassa pidettäviä.

➤ [Linkki Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen valmiussuunnitelman yleiseen osaan](#)

Valmiussuunnitelma Valmisteluvastuu: Toimialueet, valmius- ja turvallisuuspalvelut Hyväksymisvastuu: Varautumisen ja valmiussuunnittelun periaatteet: aluevaltuusto, valmiussuunnitelman yleinen osa: aluehallitus
Seuranta-aikaväli: Vuosittain tai tilanteen muuttuessa
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Toimialueet ja monialainen asiantuntijaryhmä
Dokumenttien omistaja: Toimialueet, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Yleinen osa hyväksytty 31.1.2024 § 9, päivitetään valtuustokausittain sekä tarvittaessa

7.3 PALVELUJEN TURVALLISUUS JA LAATU

Omavalvonnalla varmistetaan, että hyvinvointialueen kaikilla tasoilla tehdään systemaattista työtä, joka tukee laadukkaan ja turvallisen palvelun kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä toimintatapojen kehittämistä. Omavalvonta mahdollistaa toiminnan jatkuvan kehittämisen ja toiminnan riskien säännöllisen arvioinnin. Hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelman sekä yksikkökohtaisten omavalvontasuunnitelmien tarkoituksena on varmistaa toiminnan tasolla laadukkaat ja turvalliset palvelut. Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelma, yksikkökohtaiset omavalvontasuunnitelmat, laaturaportti sekä laadun ja omavalvontaohjelman raportit sisältävät toimenpiteet ja mittarit, joiden avulla varmistetaan sekä valvotaan oman toiminnan ja palvelujen laatua. Suunnitelmissa ja raporteissa kuvataan myös, miten asiakkaiden, potilaiden sekä heidän omaistensa ja läheistensä kokemuksia seurataan ja miten asiakaspalaute huomioidaan toiminnan kehittämisessä. Lisäksi niissä kuvataan, miten potilaan ja asiakkaan oikeuksiin kuuluviin muistutuksiin ja kanteluihin palvelujen toteutumisesta vastataan ja miten potilas- ja sosiaaliasiavastaavatoiminnan kautta edistetään asiakkaiden oikeuksien toteutumista.

Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelma

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle on laadittu Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelma, joka on päivitetty vuonna 2024. Suunnitelmassa kuvataan hyvinvointialueen keskeiset toimintatavat ja periaatteet, joilla palvelujen laatua ja turvallisuutta varmistetaan, miten havaitut puutteet korjataan sekä miten palvelujen turvallisuutta ja laatua systemaattisesti kehitetään. Suunnitelmassa kuvataan myös henkilöstölle asetetut osaamisvaatimukset ja osaamisen varmistamisen käytännöt asiakas- ja potilasturvallisuuden osalta.

Suunnitelma pohjautuu [hyvinvointialueen strategiaan](#) (linkki), [kansalliseen asiakas- ja potilasturvallisuusstrategiaan](#) (linkki), kansallisiin säädöksiin, laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta käsitteleviin ohjeisiin ja suosituksiin sekä sisäisiin ohjeisiin ja periaatteisiin. Suunnitelman päivitystarve arvioidaan vuosittain, jolloin päivitetään vähintään suunnitelmaan kirjatut kehittämiskohteet ja painopisteet tuleville vuosille.

Suunnitelmaa hyödynnetään laajasti sosiaali- ja terveydenhuollon yksikötasoisien omavalvontasuunnitelmien laadinnassa. Se luo myös pohjan organisaation laadun ja turvallisuuden kehittämiseen.

- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelmaan](#)

Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelma Valmisteluvastuu: Laadunhallinnan ohjausryhmä Hyväksymisvastuu: Hyvinvointialueen hallitus
Seuranta-aikaväli: Ajantasaisuus arvioidaan vuosittain. Suunnitelmaan kuvattujen kehittämistoimenpiteiden toteutumista arvioidaan laadunhallinnan ohjausryhmässä osavuosikatsauksittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Osana kansallista seurantaa vuosittain (asiakas- ja potilasturvallisuuden itsearviointityökalu, asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus koordinoi). Laadunhallinnan ohjausryhmän neljä kärkityöryhmää arvioivat ja valmistelevat arvioinnin. Lisäksi hyvinvointialueen tieto kootaan kerran vuodessa laajaan laaturaporttiin ja kolmen kuukauden välein osana laadun ja omavalvontaohjelman raporttia
Dokumenttien omistaja: Laadunhallinnan ohjausryhmä, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Aluehallitus 2.5.2024 § 91. Päivitys vuosittain

Omavalvontasuunnitelmat

Pohjois- Karjalan hyvinvointialueella omavalvontasuunnitelmat ovat palveluntuottajan antama lupaus palvelunsa laadusta ja turvallisuudesta. Omavalvontasuunnitelmat laaditaan toiminnasta vastaavan johdon ja henkilökunnan yhteistyönä, jotta omavalvonnasta tulee osa arkityötä ja myös henkilökunta oppii arvioimaan omaa toimintaansa. Omavalvontasuunnitelmat laaditaan sähköisesti, pidetään näkyvillä yksikössä ja julkaistaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen internetsivuilla. Yksityisten palveluntuottajien osalta omavalvontasuunnitelman olemassa olo tarkastetaan sopimusta laadittaessa tai palvelusetelituottajaksi hakeutumisen yhteydessä.

- [Linkki Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen oman palvelutuotannon omavalvontasuunnitelmiin](#)

Omavalvontasuunnitelmat Valmisteluvastuu: Palveluyksikön johto ja henkilökunta Hyväksymisvastuu: Palvelun tuottaja, toiminnasta vastaava johtaja
Seuranta-aikaväli: Suunnitelmat päivitetään vähintään vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Jatkuva seuranta osana yksikön omavalvonnallista toimintaa. Lisäksi hyvinvointialue seuraa valvonnan yhteydessä omavalvontasuunnitelmien laatimista ja sisältöä
Dokumenttien omistaja: Palveluyksiköt, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: 2024. Päivitys vuosittain tai toimintaympäristön muuttuessa

Pelastustoimen omavalvontamalli

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto on kehittänyt kansallisesti pelastustoimen palveluiden laadunhallintaa. Omavalvontamallin on valmistellut Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kehittämis- ja tutkimustyöryhmän valmisteleva sihteeristö. Suomen pelastusjohtajat ovat päättäneet vuonna 2018, että pelastustoimen omavalvontamallin yhteisiä periaatteita sovelletaan pelastuslaitosten omavalvontaa suunnitellessa ja toteutettaessa.

- [Linkki Pohjois-Karjaan hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvontamalliin](#)

Pelastustoimen omavalvontamalli Valmisteluvastuu: Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston tutkimus- ja kehittämistyöryhmän sihteeristö Hyväksymisvastuu: Pelastusjohtajien kokous
Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Jatkuva seuranta
Dokumenttien omistaja: Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto Päivitystiedot: Versio 3.0 päivitetty 2021

Pelastustoimen omavalvontasuunnitelma

Hyvinvointialueen on seurattava järjestämisvastuullaan olevien pelastustoimen palvelujen saatavuutta, laatua ja vaikuttavuutta. Hyvinvointialueen pelastustoimen vastuuhenkilöt laativat pelastustoimen palveluista omavalvontasuunnitelman. Suunnitelma pohjautuu pelastustoimen lainsäädäntöön, sisäministeriön tarkempiin asetuksiin ja kansallisesti yhteisesti sovittuun pelastustoimen omavalvontamalliin. Ensihoidon ollessa hyvinvointialueen pelastustoimen palvelutuotannossa, tulee omavalvontasuunnitelmassa ottaa huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö, kansalliset suositukset ja hyvinvointialueen suunnitelmat. (Pelastustoimen järjestämislaki 16 §, valvontalaki 26 §)

Pelastustoimen omavalvontasuunnitelmassa kuvataan, miten pelastustoimen palvelujen laatua ja turvallisuutta kehitetään ja kerrotaan kuinka palvelujen saatavuutta, yhdenvertaisuutta ja vaikuttavuutta seurataan ja mitataan. Omavalvontasuunnitelma ei mm. lainsäädäntöön pohjautumisesta huolimatta ole vain laillisuusvalvontaa, vaan omavalvonta on osa pelastustoimen omaa laadunvalvontaa.

- [Linkki Pohjois-Karjaan hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvontasuunnitelmaan \(valmistuu myöhemmin\)](#)

Pelastustoimen omavalvontasuunnitelma Valmisteluvastuu: Pohjois- Karjalan pelastuslaitos Hyväksymisvastuu: Pelastusjohtaja

Seuranta-aikaväli: Jatkuva seuranta
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Jatkuva seuranta osana yksikön omavalvonnallista toimintaa. Raportointi osavuositarkastuksessa.
Dokumenttien omistaja: Pohjois- Karjalan pelastuslaitos, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Valmistelussa

Lääkehoitosuunnitelmat

Lääkehoito toiminta- ja työyksikössä perustuu lääkehoitosuunnitelmaan. Lääkehoitosuunnitelmat ovat olennainen osa sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköiden omavalvontasuunnitelmia ja kuuluvat myös osaksi varhaiskasvatus- ja opiskeluhoitosuunnitelmia. Lähtökohtana on, että lääkehoitosuunnitelma tulisi olla kaikissa, myös sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolisissa työyksiköissä, jotka toteuttavat lääkehoitoa. Lääkehoitosuunnitelma on keskeinen osa lääkehoitoon osallistuvien henkilöiden perehdytystä sekä lääkehoidon laadun ja turvallisuuden varmistamista. Pohjois- Karjalan hyvinvointialueella laaditaan yksikkökohtaiset lääkehoitosuunnitelmat, jotka ovat saatavilla Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen sisäisessä verkossa. Lääkehoitosuunnitelmat eivät ole julkisia asiakirjoja.

Lääkehoitosuunnitelmat Valmisteluvastuu: Yksiköiden lähiesihenkilöt yhteistyössä lääkehoitoon osallistuvien ammattiryhmien kanssa Hyväksymisvastuu: Palvelualueen/yksikön terveydenhuollosta tai lääketieteellisestä toiminnasta vastaava tai hänen valtuuttamansa vastaava lääkäri
Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Lääkitysturvallisuusasiantuntija, raportointi vuosittain toimialueille
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Päivitetään esim. lääkelupaprosessia koskevien muutostarpeiden myötä

Tietoturvasuunnitelma

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle on laadittu aluehallituksen hyväksymä tietosuoja- ja tietoturvapoliittikka, jossa kuvataan periaatteet, tavoitteet, organisointitavat ja vastuut, joita Pohjois-Karjalan hyvinvointialue noudattaa tietosuojan ja tietoturvallisuuden toteuttamisessa ja kehittämisessä. Tietosuoja- ja tietoturvapoliittikan pohjalta laaditaan hyvinvointialueen tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelma sekä siihen pohjautuvat käytännön tason ohjeet ja toimintaa ohjaavat suunnitelmat (mm. tietosuojan valvontasuunnitelma).

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä (703/2023, 77§) ja sitä täydentävä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen määräys (3/2024) velvoittavat tietoturvallisuuden omavalvonnan kohteita eli mm. sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajia laatimaan tietoturvaan ja tietosuojaan sekä tietojärjestelmien käyttöön liittyvän tietoturvasuunnitelman.

Hyvinvointialueelle on laadittu Tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelma, jonka tarkoituksena on täyttää asiakastietolain ja THL:n määräyksen mukaiset suunnitelman laatimisen velvoitteet sekä koota yhteen näiden edellyttämät omavalvonnan kohteen selvitykset ja kuvaukset. Tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelma ei ole julkinen asiakirja.

Tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelma Valmisteluvastuu: Tekninen tietoturva: ICT-johtaja, Hallinnollinen tietoturva: turvallisuuspäällikkö, Tietosuoja: tietosuoja-asiantuntijat/tietosuojavastaava Hyväksymisvastuu: Hyvinvointialuejohtaja Seuranta-aikaväli: Suunnitelman sisällöllinen päivitystarve arvioidaan vuosittain. Suunnitelmaa päivitetään toimintaympäristön, toimintamallien, lainsäädännön ja riskien muuttuessa olennaisesti
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Tietosuojan toteutumista seurataan ja raportoidaan tietosuoja-asiantuntijoiden/tietosuojavastaavan toimesta tietosuojan tilannekatsauksin (osavuosikatsaukset) sekä vuosittaisen tietotilinpäätöksen yhteydessä. Siun soten tietosuojatyöryhmä käsittelee ajankohtaisia tietosuoja- ja tietoturva-asioita sekä tekee tarvittavia linjauksia niihin liittyen
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Viimeisin päivitys 8/2023. Päivittämisen tarve arvioidaan vähintään yhden vuoden välein

Pelastustoimelle on laadittu oma tietoturvasuunnitelma, koska pelastustoimella on toimialaa ja turvallisuusviranomaisia koskevia tietoturvavelvoitteita, joita ei ole huomioitu hyvinvointialueen tietosuoja- ja tietoturvasuunnitelmassa. Pelastustoimella on muun muassa käyttövelvoite turvallisuusverkon käyttöön, mikä perustuu lakiin julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta (10/2015, 3§). Turvallisuusverkon käyttövelvoite määrittää runsaasti vaatimuksia pelastustoimen tietoturvakulttuurille ja -toiminnalle, erityisesti hallinnollisen ja fyysisen tietoturvan sekä henkilöstöturvallisuuden osalta.

Tietoturvasuunnitelma (pelastustoimi) Valmisteluvastuu: Tietoturvasuunnitelma Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksella ylläpitää tietoturvasta kokonaisuudesta vastaava henkilö sekä hänen varahenkilönsä Hyväksymisvastuu: Pelastusjohtaja Seuranta-aikaväli: Tietoturvasuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja tarkastetaan, joka toinen vuosi
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Tietoturvasuunnitelman toteutumista valvoo Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen tietoturvaryhmä. Tietoturvaryhmän vetäjänä toimii pelastuslaitoksen tietoturvasta vastaava henkilö, joka vastaa raportoinnista pelastuslaitoksen johtotiimille tarpeenmukaisesti
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan pelastuslaitos, Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Viimeisin päivitys 1/2022. Päivittämisen tarve arvioidaan vähintään joka toinen vuosi

Laiteturvallisuussuunnitelma

Laki lääkinnällisistä laitteista (719/2021) ohjaa laitteiden ja tarvikkeiden ammattimaista käyttöä, käyttöönottoa, asennusta ja huoltoa. Laki pohjautuu EU-asetuksiin (EU 745/2017 ja EU 746/2017), joiden tavoitteena on edistää ja ohjata lääkinnällisten laitteiden turvallisuutta. [Sosiaali- ja terveysministeriön asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia 2022–2025](#) (linkki) ohjaa, että hyvinvointialueiden tulee laatia laiteturvallisuussuunnitelma, jossa määritellään laiteturvallisuuteen liittyvät vastuut ja valtuudet.

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle on laadittu laiteturvallisuussuunnitelma, jossa kuvataan lääkinnällisten laitteiden hallintaprosessi laitteen elinkaaren ajan (laitehankinnoista laitteiden poistoon saakka), määritellään laiteturvallisuuden vastuut, kuvataan lääkinnällisten laitteiden jäljitettävyyttä sekä laiteosaamisen varmistaminen ja ylläpito. Laiteturvallisuussuunnitelma on saatavilla Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen sisäisessä verkossa. Laiteturvallisuussuunnitelma ei ole julkinen asiakirja.

- [Linkki Pohjois-Karjaan hyvinvointialueen laiteturvallisuussuunnitelmaan](#) (saatavilla vain sisäisessä verkossa)

Laiteturvallisuussuunnitelma Valmisteluvastuu: Laite- ja tarviketurvallisuuden työryhmä Hyväksymisvastuu: Ammattimaisen käyttäjän vastuuhenkilö (terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialuejohtaja)
Seuranta-aikaväli: Ajantasaisuus arvioidaan vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Laite- ja tarviketurvallisuustyöryhmä seuraa laiteturvallisuuden tilaa ja raportoi vuosittain laaturaporttiin
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: 2024. Päivitys vuosittain tai toimintaympäristön muuttuessa

7.4 PALVELUJEN YHDENVERTAISUUS

Yhdenvertaisuuslain (1325/ 2014) 4 § mukaan viranomaisten tulee laatia suunnitelma etnisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi siinä laajuudessa kuin kunkin viranomaisen toiminnan luonne sitä vaatii – sote -organisaatioille suunnitelman laatiminen olisi erityisen tärkeää. Pohjois- Karjalan hyvinvointialueella yhdenvertaista kohtelua edellytetään henkilöstöltä asiakastyössä.

Yhdenvertaisuussuunnitelma

Yhdenvertaisuussuunnitelmassa kuvataan, miten hyvinvointialueella edistetään asiakkaiden yhdenvertaisuutta, ehkäistään ja puututaan syrjintään ja lisätään osallisuutta. Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella yhdenvertaisuussuunnitelma koskien asiakkaita ja potilaita ei ole vielä laadittu. Yhdenvertaisuussuunnitelman laadintaa edistetään toimintavuoden 2025 aikana.

Yhdenvertaisuussuunnitelma Valmisteluvastuu: Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto
Seuranta-aikaväli:
Toteutumisen seuranta ja raportointi:

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue
Päivitystiedot:

7.5 ASIAKKAIDEN JA POTILAIEN OSALLISUUS

Asiakkaiden ja potilaiden sekä heidän omaisten osallistamista palveluiden ja hoidon suunnitteluun ja kehittämiseen voidaan pitää yhtenä tärkeimmistä periaatteista laadukkaan hoidon ja palvelun turvaamiseksi. Potilaalla on potilaslain mukaan oikeus laadukkaaseen hoitoon, jota on toteutettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan. Vastaavasti sosiaalihuollon asiakkaalla on sosiaalihuollon asiakaslain mukaan oikeus laadukkaisiin palveluihin, jotka on toteutettava asiakkaan toiveet huomioiden. Asiakkaan ja potilaan hoito ja palvelu on toteutettava perustuen hoidon ja palvelun arviointiin ja hoito- tai palvelusuunnitelmiin, jotka tulee laatia yhteisymmärryksessä asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa kanssa. Asiakkaalla ja potilaalla on myös oikeus olla tyytymätön saamaansa palveluun ja hoitoon. Tällöin asiakkaan ja potilaan oikeusturva edellyttää mahdollisuutta saattaa asia joko muutoksenhaun tai muistutus ja kanteluprosessin kautta eteenpäin.

Osallisuusohjelma

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle on perustettu osallisuusvaliokunta, joka vastaa osallisuusohjelman valmistelusta ja arvioinnista. Osallisuusohjelma linjaa keskeisiä osallisuuden edistämisen periaatteita ja käytäntöjä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella.

➤ [Linkki Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen osallisuusohjelmaan](#)

Osallisuusohjelma

Valmisteluvastuu: Osallisuusvaliokunta

Hyväksymisvastuu: Aluevaltuusto

Seuranta-aikaväli: Raportointi valtuustolle tehdään strategian arvioinnin yhteydessä. Osallisuusvaliokunta arvioi ohjelman toteutumista kerran vuodessa.

Toteutumisen seuranta ja raportointi: Osallisuusvaliokunta seuraa ja arvioi vuosittain suunnitelman toteutumista ja raportoi aluehallitukselle ja edelleen aluevaltuustolle. Raportointi valtuustolle strategian arvioinnin yhteydessä

Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue

Päivitystiedot: 12.12.2023 § 87. Voimassa 2023–2025

Pohjois- Karjalan hyvinvointialueella asiakkaan, potilaan ja heidän läheistensä osallisuutta omavalvontaan pyritään vahvistamaan ja tukemaan eri menetelmin. Käytössä olevia menetelmiä ovat esimerkiksi asiakkaille suunnattu tiedottaminen ja viestintä, asiakasraadit sekä kokemusasiantuntijatoiminta, asiakaskyselyt ja erilaiset palautteenantokanavat. Tarkemmin asiakkaiden ja potilaiden ja heidän läheistensä osallisuutta on kuvattu Siun soten [Asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelmassa](#) (linkki).

8 Omavalvonnan seuranta, seurantatieto johtamisen tukena ja ulkoinen raportointi

8.1 OMAVALVONNAN SEURANTA

Hyvinvointialueen on seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin, järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuutta.

Hyvinvointialueen on palvelunjärjestäjänä varmistettava valvontalain 23 §:n mukaisesti omien sekä hankkimien palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu. Hyvinvointialueen on määriteltävä omavalvontaohjelmassaan, miten edellä mainittujen veloitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Tämän lisäksi hyvinvointialueen on seurattava omavalvontaohjelman toteutumista ja raportoitava seurannasta ja sen perusteella tehdyistä havainnoista ja niiden perusteella tehtävistä toimenpiteistä 4 kuukauden välein julkisessa tietoverkossa tai muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.

Omavalvontaohjelman seurannassa on erityisesti huomioitava palvelujen saavien asiakkaiden ja potilaiden, heidän läheistensä sekä hyvinvointialueen henkilöstöltä säännöllisesti kerättävästä palaute.

Omavalvonnan seurannan tarkoituksena on varmistaa, että palvelutuotannossa tuotettu ja raportoitu tieto kootaan systemaattisesti sekä varmennetaan menettelyt, joiden kautta tieto on hyödynnettävissä tietojohdamisen toteuttamisessa. Hyvinvointialueen on varmistettava toiminnan arviointitietojen siirtyminen toiminnan kehittämiseen sekä se, että toiminnan jatkuva arviointi ja seuranta kehittävät tosiasiallisesti palveluiden laatua sekä organisaation toimintaa. Seurannassa tulee varmistaa myös, että koottu tietoaaineisto huomioi riittävällä tasolla asiakkaan antaman palautteen ja poikkeamatiedon.

Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan tai muita hyvinvointialueita koskevaan tietoon. Lisäksi hyvinvointialueen on hyödynnettävä tietoa järjestämisvastuullaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tietojohdamisessa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen ja päätöksenteon tukena.

Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen omavalvonnan seuranta tapahtuu osana hyvinvointialueen laaturaportointia.

8.2 LAADUN JA OMAVALVONNAN RAPORTOINTI

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella valvontalain 26 §:n mukainen omavalvontaohjelman seuranta on aloitettu alkusyksystä 2024. Tällöin on julkaistu ensimmäinen omavalvonnan ja laadun osavuosikatsaus kattaa tiedot

ajalta 1.1-30.6.2024. Laadun ja omavalvonnan raportin sisältö perustuu omavalvontaohjelmaan, asiakas- ja potilasturvallisuuden sekä laadunhallinnan suunnitelmaan, lainsäädäntöön sekä kansallisiin tavoitteisiin. Raportissa on myös huomioitu hyvinvointialueen strategia.

Laadun ja omavalvontaohjelman osavuosisikatsauksiin nostettavat mittarit on päätetty yhdessä kaikkien toimialueiden kanssa. Raportti julkaistaan Siun soten verkkosivuilla neljä kertaa vuodessa ja se linkittyy käsittelyn osalta osaksi muuta osavuosisiraportointia, joka käsitellään Siun soten johtoryhmässä, sekä tulevaisuuslautakunnassa sekä aluehallituksessa. Raporttia kehitetään jatkuvasti osana omavalvonnan kokonaisuutta.

Laadun ja omavalvonnan osavuosisikatsaus sisältää osa-alueina mittarit ja havainnot seuraavista osa-alueista: palvelujen saatavuus, yhdenvertaisuus, jatkuvuus, asiakaskokemus ja osallisuus, laatu ja turvallisuus sekä henkilöstö ja hyvinvointi.

Laadun ja omavalvonnan osavuosisikatsaukset Valmisteluvastuu: Yhteistoiminta, tulevaisuuslautakunta Hyväksymisvastuu: Aluehallitus
Seuranta-aikaväli: Neljä kertaa vuodessa
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Viranhaltijat raportoivat tulevaisuuslautakunnalle ja edelleen aluehallitukselle
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: Osavuosisikatsauksittain kolme kertaa vuodessa ja 4. vuoden vaihtumisen jälkeen.

8.3 OMAVALVONNAN SEURANTATIETO JOHTAMISEN TUKENA

Omavalvontatiedon hyödyntäminen on keskeinen osa omavalvonnan kokonaisprosessia. Tietojohtaminen omavalvontaohjelmassa tarkoittaa palveluiden laadun varmistamisen näkökulmasta oleellisen tiedon, mittareiden ja tietolähteiden määrittelyä, tiedon koontiin liittyviä menettelyjä sekä tiedon hyödyntämistä toiminnan parantamiseksi systemaattisella tavalla. Tietojohtamisen kautta määritellään ja tuotetaan tarvittavaa tietoa organisaation toiminnan kehittämiseksi sekä palveluiden laadun parantamiseksi.

8.4 ULKOINEN RAPORTOINTI

Seurantatiedot ja julkiset valvontatiedot raportoidaan hyvinvointialueella sovitulle taholle ja julkaistaan Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen julkisessa portaaliissa ja muissa sovituisissa julkisissa kanavissa. Omavalvontaan liittyvistä havainnoista ja toimenpiteistä uutisoidaan asukkaille, henkilöstölle, sidosryhmille ja medialle.

9 Toiminnan kehittäminen

9.1 HAVAITTUIJEN EPÄKOHTIEN KORJAAMINEN

Omavalvonnassa voidaan nähdä kolmenlaista eri tasoa.

Ensimmäisellä tasolla on jokainen työntekijä, jolla on ammattieettinen vastuu sekä lakisääteinen velvollisuus ilmoittaa, mikäli hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan tai potilaan sosiaali- tai terveydenhuollon toteuttamisessa taikka muun lainvastaisuuden. Lisäksi jokaisella työntekijällä on myös lakisääteinen velvollisuus ylläpitää ja kehittää ammattitoiminnan edellyttämiä tietoja ja taitoja.

Toisena tasona voidaan nähdä työyksikön taso, jossa erityisesti yksikön vastuuhenkilön vastuulla on huolehtia yksikön omavalvontasuunnitelmien tekemisestä sekä omavalvonnan toteuttamisesta. Tämän lisäksi vastuuhenkilön tulee osaltaan huolehtia siitä, että työntekijöiden ammattitaito ja osaaminen ovat riittävällä tasolla yksikön asiakkaiden/potilaiden edellyttämään palvelujen tarpeeseen nähden.

Kolmantena tasona voidaan nähdä palvelujen järjestäjän taso, jossa lakisääteisenä velvoitteena on huolehtia siitä, että sekä itse tuotetut, että ostopalveluna tuotetut palvelut vastaavat sitä tasoa, jota laadukkaalta sosiaali- ja terveyspalvelulta edellytetään. Palvelun järjestäjän on kuvattava omavalvonnan kokonaisuus omavalvontaohjelmassa, jota tulee päivittää ja ohjelman toteuttamista seurata.

Kaikilla näillä tasoilla tulee toiminnan kehittämisessä ottaa erityisesti huomioon asiakas- ja potilasturvallisuuden toteutuminen sekä asiakkaiden ja potilaiden kokemus hoidon ja palvelun laadusta. Työntekijän tulee kehittää toimintaansa pyrkimällä kaikessa toiminnassa huomioimaan asiakkaan ja potilaan yksilölliset tarpeet sekä toimimaan asiakkaan ja potilaan edun mukaisesti. Työyksikössä tulee kerätä systemaattisesti tietoa palvelun laadusta palvelun käyttäjiltä sekä henkilöstöltä osana omavalvonnan toteuttamista. Tämä eri lähteistä koottu palaute tulee ottaa aidosti huomioon palveluja kehitettäessä.

Palvelun järjestäjän eli hyvinvointialueen tulee ottaa palvelujen strategisessa suunnittelussa ja toiminnan ohjaamisessa huomioon sen omaa toimintaa koskeva palaute sekä ostamiaan palveluja koskeva palaute ja muut havainnot. Palvelun järjestäjän tulee kerätä, koota ja analysoida järjestämisvastuulleen kuuluvaa toimintaa koskevaa tietoa systemaattisesti ja kattavasti. Palveluja ja laatua tulee kehittää jatkuvasti ottaen aidosti ja monipuolisesti huomioon sitä koskeva palaute.

9.2 KEHITTÄMISTAVOITTEET

Omavalvonnan toteuttaminen edellyttää ennalta määriteltyjä ja yhdessä noudatettavia menettelytapoja valvonnan suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi, toiminnan arvioimiseksi sekä jatkuvan kehittämisen tueksi. Kehittämistavoitteet jakautuvat poikkeileikkaavasti niin hyvinvointialue-, toimialue-, palvelualue-, vastuualue- kuin

toimintayksikkötasolle. Omaavalonnan kehittämistyötä Pohjois-Karjalan hyvinvointialueella tehdään jatkuvasti osana hyvinvointialueen laatu- sekä asiakas- ja potilasturvallisuustyötä.

Vuodelle 2024 asetettujen kehittämiskohteiden osalta Siun sotessa on edistytty erityisesti omaavalonntaohjelman raportoinnin osalta. Laadun ja omaavalonntaohjelman raportointityö valvontalain edellyttämällä tavalla on käynnistetty. Vuonna 2024 toteutettiin myös laaja-alainen kehittämistyö terveydenhuollon suunnitelmallisen omaavalonntatyön käynnistämiseksi laatimalla terveydenhuoltoon toimintayksikkökohtaiset omaavalonntasuunnitelmat. Lisäksi omaavalonntasuunnitelmien julkisuutta on edistetty koko hyvinvointialueella julkaisemalla omaavalonntasuunnitelmat [hyvinvointialueen internetsivuilla](#) (linkki).

Omaavalonnan juurruttaminen osaksi hyvinvointialueen laatu- sekä asiakas- ja potilasturvallisuustyötä vaatii edelleen jatkuvaa kehittämistä toimintavuoden 2025 aikana. Omaavalonntaohjelma päivitetään vuosittain yhteistoiminnallisesti noin 20 toimijan yhteistyönä. Omaavalonntaohjelman käsittely ei kuitenkaan toteudu kovin laajamittaisena. Omaavalonnan kehittämistyötä tehdään myös osin toimialuekohtaisesti eikä koko hyvinvointialuetasoisesti. Omaavalonntaohjelman raportointi on käynnistetty, mutta raportoinnin jatkuva toteuttaminen ja kehittäminen vaatii tahoja, joka vastaa laadun ja omaavalonnan osavuositarkastuksen liittyvän raportoinnin koordinoinnista.

KEHITTÄMISKOHTEET 2025

- Käynnistetään omaavalonntaan liittyvät säännölliset tapaamiset
- Laaditaan koko hyvinvointialueen kattava, yhteinen valvontasuunnitelma, joka konkretisoi hyvinvointialueella tehtävää omaavalonntallista työtä
- Nimetään vastuutaho laadun ja omaavalonnan osavuositarkastuksen liittyvän raportoinnin koordinointiin

9.3 OMAVALVONTAOHJELMAN ARVIOINTI JA PÄIVITTÄMINEN

Alla olevassa taulukossa esitetään tämän omaavalonntaohjelman seurantaan, arviointiin ja päivittämiseen liittyvät tiedot.

Omaavalonntaohjelma Valmisteluvastuu: Valvontapalvelut, yhteistoiminta Hyväksymisvastuu: Aluehallitus
Seuranta-aikaväli: Vuosittain
Toteutumisen seuranta ja raportointi: Aluehallitus antaa vuosittaisessa raportissaan johtopäätökset ja selvityksen omaavalonntaohjelman toimeenpanosta ja tuloksista
Dokumenttien omistaja: Pohjois-Karjalan hyvinvointialue Päivitystiedot: 2025. Päivitys vuosittain

Lähteet

Viitattut lait ja asetukset

[Lääkinnällisistä laitteista annettu asetus \(EU 745/2017\)](#) (linkki)
[Lääkinnällisistä laitteista annettu asetus \(EU 746/2017\)](#) (linkki)
[Laki hyvinvointialueesta \(611/2021\)](#) (linkki)
[Laki julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnasta \(10/2015\)](#) (linkki)
[Laki lääkitämisistä laitteista \(719/2021\)](#) (linkki)
[Laki pelastustoimen järjestämisestä \(613/2021\)](#) (linkki)
[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä \(703/2023\)](#) (linkki)
[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä \(612/2021\)](#) (linkki)
[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta \(741/2023\)](#) (linkki)
[Pelastuslaki \(379/2011\)](#) (linkki)
[Sosiaalihuoltolaki \(1301/2014\)](#) (linkki)
[Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ensihoitopalvelusta \(585/2017\)](#) (linkki)
[Terveydenhuoltolaki \(1326/2010\)](#) (linkki)
[Valmiuslaki \(1552/2011\)](#) (linkki)
[Yhdenvertaisuuslaki \(1325/2014\)](#) (linkki)

Muut lähteet

Aluehallitus 2022. Aluehallitus 29.09.2022. Saatavissa [2022100088-3.PDF \(pohjoiskarjala.net\)](#) (linkki)

Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma 2022-2026. Saatavissa [Sosiaali- ja terveysministeriön asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia 2022–2025](#) (linkki)

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäätö 2024. Saatavissa [Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen hallintosäätö \(siunsote.fi\)](#) (linkki)

Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2038. Saatavissa [Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen palvelustrategia 2023–2038 \(siunsote.fi\)](#) (linkki)

Pohjois- Karjalan hyvinvointialueen organisaatio. Saatavissa [Organisaatio - siunsote.fi](#) (linkki)

Sosiaali- ja terveysministeriö 2011. Ensihoidon palvelutaso. Ohje ensihoitopalvelun palvelutasopäätöksen laatimiseksi sairaanhoitopiireille. STM julkaisu 2011:11. Saatavissa [Ensihoidon palvelutaso\(valtioneuvosto.fi\)](#) (linkki)

Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaalipalvelujen saatavuus. Saatavissa [Sosiaalipalvelujen saatavuus - Sosiaali- ja terveysministeriö \(stm.fi\)](#) (linkki)

Sosiaali- ja terveysministeriö. Hoitoon pääsy. Saatavissa [Hoitoon pääsy \(hoitotakuu\) - Sosiaali- ja terveysministeriö](#)

Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos 2024. Määräys tietoturvasuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja vaatimuksista. Saatavissa [THL:n määräys 3/2024 Tietoturvasuunnitelmaan sisällytettävistä selvityksistä ja vaatimuksista](#)